

aluminij

Glasilo delovne organizacije Tovarna glinice in aluminija „Boris Kidrič“ Kidričevo

Naša skupna pot v našo prihodnost

Moj namen ni pisati kronologijo nastanka in razvoja Tovarne glinice in aluminija v Kidričevem. Želim pa vendarle navesti nekaj ugotovitev, ki so in ostanejo resnica v prostoru in misel v zavesti ljudi.

Ko je bil izvojevan boj za socialno, narodno in ozemeljsko osvoboditev Jugoslavije, je bilo območje občine Ptuj, z 80 % kmečkega prebivalstva, izrazito agrarno z vsemi spremljajočimi značilnostmi socialne in gospodarske zaostalosti.

Tovarna glinice in aluminija je nastajala na Dravskem polju kot resničen glasnik novega časa, znanilec sprememb v načinu življenja in dela ljudi. Življal je iz potrebe našega nadaljnega družbeno-ekonomskega razvoja, ko je bilo potrebno zgraditi materialno osnovo za mirno nadaljevanje revolucije in nadaljnjo utrjevanje humane samoupravne socialistične družbene ureditve. Novo zgrajena tovarna sredi polj ni postala le ponos ljudi ozkega geografskega območja. V času svojega nastanka je bila ponos jugoslovanskega gospodarstva in po ta-

(Nad. na 2. strani)

Ob začetku rednega obratovanja tovarne glinice in aluminija v Kidričevem

Tovarna glinice in aluminija v Kidričevem že nekaj mesecev poskusno obratuje, prihodnje nedeljo pa bo v Kidričevem slovesnost ob začetku rednega obratovanja. To bo velik dogodek za ves kolektiv, zlasti pa za vse tiste njegove člane, ki so leta in leta vlagali vse svoje sile, da se velik na Ptujskem polju postavi na noge in da začne obratovati. Začetek rednega obratovanja tega podjetja pa je hkrati pomemben dogodek za vse jugoslovanske narode, saj pomeni zgraditev te tovarne tudi uresničenje našega prizadevanja, da naše zemeljske zaklade sami predelujemo in da izvažamo izdelke namesto surovin, kar prinaša vsej skupnosti mnogo več koristi.

Tovarna v Kidričevem ni majhna stvar. Kdor prvokrat stopi skozi arkade pod velikim upravnim poslopjem na široko, s kockami tlakovano cesto, ki vodi skozi ves kompleks tovarne in

loči tovarno glinice na desni strani od tovarne aluminija na levi, sprva kar obstane, saj s pogledom niti ne more prav zajeti tistih točk, do kamor sega tovarna v dolžino in širino. Te skrajne točke lahko sluti po obrisih borovega gozda, ki ga je tovarna izpodrinila. Dober kilometer je dolga ta cesta. Ob njej in ob stranskih ulicah pa se vrste tovarniški objekti raznih velikosti in oblik, prepleteni s sistemom cevovodov, transportnih naprav, kolon in hladilnikov, da se res težko znajdeš. Takoj na levi strani lahko občuduješ največji objekt tovarne — elektrolizo, ki je postavljena pravokotno na smer ceste in se ga skoraj pol kilometra v dolžino. Seveda pa se najvažnejše in najbolj dragocene naprave skrivajo v notranjih prostorih tovarniških zgradb, nad katerimi kraljuje velikanski dimnik kotlarne, največji v vsej državi.

Gradnja elektrolize A

Gradnja se je začela leta 1947

Zgodovina tega podjetja je prepletena s spomini na mnoge ovire in težave, ki so jih morali graditelji premagati. Prva dela za graditev velike tovarne so začeli Nemci med okupacijo leta 1942, ko so pripravljali teren za gradnjo.

Pozneje so začeli tudi nekatera gradbena dela in pripeljali precej materiala, od katerega pa so tik pred kapitulacijo spet odpeljali okrog 200 vagonov. Da so si izbrali prav Ptujsko polje, je bila odločilna predvsem bližina cenenelega premoga (Velenje), kar je za tovarno glinice važnejše kakor bližina boksitnih nahajališč, saj terja proizvodni postopek mnogo več premoga kakor boksita. Lokacija na Ptujskem polju je nudila tudi to prednost, da se z izkopom temeljev za zgradbe dobi že velik del potrebnega gramozja za betonska dela. V perspektivi pa je bila važna tudi bližina Drave, ki nudi možnost za ceneno gradnjo močnih hidroelektrarn.

Po osvoboditvi smo začela dela le vzdrževali. Leta 1947 pa je bilo odločeno, da se zgradi tovarna v sedanjem obsegu skupaj z elektrolizo, ki sprva ni bila v načrtu. Sklenjen je bil sporazum z Madžarsko, ki nam bi morala dobaviti vso potrebno opremo za proizvodnjo glinice in aluminija. Madžari pa so dobave zavlačevali in tudi sicer stavili nerealne ponudbe. Nasledel je blokada, ki je sledila resoluciji Informbiroja, napravila konec tem poslovnim zvezam. Tu pa se je začelo najtežje obdobje v historiatu gradnje. Iskati smo morali nove dobavitelje opreme na Zahodu, kar ni bila lahka stvar, zlasti tudi zaradi finansiranja, saj smo morali v tistih letih zaradi znanih okoliščin forsirati predvsem gradnjo ključnih objektov črne metalurgije. Tako smo šele leta 1950 lahko v večjem obsegu nadaljevali gradbeno in montažna dela. Vendar tudi v teh zaključnih letih gradnja ni šla brez težav in ovir, zlasti v zvezi z nabavo opreme in materiala iz inozemstva.

19 milijard dinarjev so vredne dosežane investicije v tovarni

Največji obseg so dosegle investicije lansko leto, ko je bilo potrošeno v ta namen 3,8 milijarde dinarjev, medtem ko bodo letošnje investicije dosegle okrog 2 milijardi. Tako so doslej narasla sredstva, vložena v to podjetje, po sedanji obračunski vrednosti na okrog 19 milijard din. Sprednja številka nam že sama po sebi dovolj prepričljivo govori o tem, da gre v resnici za orjaško industrijsko podjetje, za eno izmed največjih tovarn te vrste v Evropi. Zdaj je tovarna dovršena in opremljena za letno proizvodnjo 45000 ton glinice in

15000 ton aluminija, večina objektov pa je zgrajenih in tudi že opremljena za dvojno zmogljivost, to je za 90000 ton glinice in 30000 ton aluminija.

Dnevno potroši tovarna 140 vagonov surovin, goriva in pomožnega materiala

Da bi dobili vsaj približno sliko o tem, v kakšnem obsegu se v tovarni giblje celotni proizvodni postopek, naj omenim, da potrebuje tovarna za proizvodnjo 45000 ton glinice in 15000 ton aluminija na leto okrog 120000 ton boksita, 280000 ton premoga, 7600 ton kavstične sode, v zvezi z elektrolizo glinice pa 9000 ton anodne mase in 1200 ton kriolit, skratka dnevno je potrebno v tovarno pripeljati in izprazniti okrog 140 vagonov materiala. Ta velikanski promet v tovarni terja seveda vrsto sodobnih mehaničnih naprav za razkladanje in razne transportne naprave do posameznih obratov in med obrati. Najvažnejša in najdražja »surovina« — električna energija — pa se dovaja po treh 110000 voltnih daljnovodih, tako da je tudi ob morebitnih defektnih in daljnovodih vselej zagotovljena potrebna električna energija, kakaj proizvodni proces v elektrolizi se ne sme ustaviti ali prekiniti, sicer lahko nastane velikanska škoda.

Največ boksita, ki je osnovna surovina, prihaja v tovarno iz Drišna v Dalmaciji, Bosanske Krupe in Banja Luke (Bočac), nekaj pa tudi iz Istre. Potreben premog dajeta velenjski in zagorski rudnik, kavstično sodo pa pošilja redno tovarna v Lukavcu v Bosni, ki je v tej zvezi tudi razširila svoje proizvodne naprave. Glede dobave kriolita, ki služi kot topilo glinice v postopku elektrolize, je podjetje navezано na uvoz, ker se naravni kriolit pridobiva edino v Grenlandiji, umetnega pa ne moremo sami izdelovati, ker nimamo doma potrebnih fluorovih rudnin. Pač pa se bo podjetje osamosvojilo glede preskrbe z anodno maso za elektrode pri pečeh v elektrolizi. Posebno tovarno za izdelovanje te anodne mase namreč že grade v okviru podjetja.

Sam proizvodni postopek, ki se začne pri mletju boksita in konča v livarni aluminija, je izredno zamotan. Naloga tovarne glinice je v glavnem ta: izloči aluminijev oksid — glinico — iz boksitne rude. Ta izločitev glinice pa terja zamotan postopek, ki se začne v mlinskih in v 100 m dolgih rotacijskih pečeh za sušenje oziroma čmarjenje (sintranje) boksita in se nadaljuje v 36 velikih zaprtih lužnih kotlih pod pritiskom 20 atmosfer in pri toploti 200 stopinj Celzija, nato pa v 29 orjaških dekompozernih za izločanje aluminijevega hidrata, ki ima vsak vsebino do 1 milijona litrov, proces pa se v glavnem zaključuje v velikih rotacijskih pečeh za kalcinacijo hidrata pri 120 stop. C. Za ves ta postopek so potrebne velikanske količine gorilnega plina in pare. Podjetje ima svojo lastno plinarno, ki daje na dan po 30000 kubikov gorilnega plina, toplarna pa z enim kotlom 50 ton pare na uro.

Najtežji problem je električna energija

Za proizvodnjo 45000 ton glinice in 15000 ton aluminija je potrebno na leto okrog 350 milijonov kilovatih ur električne energije; to je prav toliko kolikor je znašala pred vojno vsa proizvodnja električne energije v Sloveniji (brez Primorske). Za sedaj ima elektroliza v obratu le 40 peč, pripravljanih pa jih je vsega 145 za redno obratovanje in še 15 za rezervo. Za več pečev za sedaj ni električne energije, ki mora biti na razpolago brez prekinitev ali omejitev. Postavlja se torej nujno vprašanje, kako prihodnje leto zagotoviti tovarni toliko električne energije, da bo elektroliza vsaj do marca ali aprila naprej lahko obratovala z 80 do 100 pečmi, tako da bo lahko v vsem letu izdelala 7000 ton aluminija, kolikor ga potrebuje tovarna »Impol« v Slovenski Bistrici za predelavo v valjane izdelke iz aluminija. Prve pošiljke aluminija iz Kidričevega so že pripravljene za dobavo tovarni »Impol«, kajti v razmeroma kratkem času je uspelo v elektrolizi doseči tako čist aluminij, da je sposoben tudi za valjanje.

Tovarna glinice bo kmalu dosegla popolno zmogljivost, to je 45000 ton glinice na leto. Pri obratovanju z 80 pečmi v elektrolizi pa bo mogoče predelati v aluminij le polovico pridobljene glinice (za en kilogram aluminija sta potrebna dva kilograma glinice), ostalo glinico pa bo moralo podjetje prodati in omezitvo. Res so v tovarni že dosegli tako dobro kakovost glinice, da so jo inozemski strokovnjaki ocenili za najboljšo, vendar pa navzlic temu ne bodo mogli pri prodaji glinice v inozemstvu doseči primerne cene, ker je cena za glinico na svetovnem trgu razmeroma neugodna in se giblje le med 74 do 75 dolarjev za tono, medtem ko nam glinica, predelana v aluminij, poleg stroškov za predelavo prinese 90 dolarjev za tono, ker je cena aluminija mnogo ugodnejša. Svetovni trg zahteva namreč predvsem aluminij oziroma njegove polizdelke, manj pa glinico. Da bomo lahko namesto glinice izvažali v tujino aluminij oziroma njegove polizdelke, kar se mnogo bolj izplača, bo treba čimprej zagotoviti tovarni v Kidričevem toliko električne energije, da bo elektroliza lahko obratovala z vso zmogljivostjo. Zato ni samo interes tovarne, marveč hkrati tudi interes vsega našega gospodarstva, da to čimprej omogočimo s pravočasno dograditvijo termoelektrarne v Soštano in pete dravske hidroelektrarne v Vuhredu. Hkrati kaže čimprej uresničiti načrt za zgraditev daljnovega Jablanica—Split—Vindol, ki bo povezal bosanski elektrosistem s hrvaškim. Tako bo omogočen prenos velikih količin energije proti zahodu, zlasti energije, ki bo razpoložljiva v naši največji hidroelektrani v Jablanici.

Ljudska pravica 14. 11. 1954

Naša skupna pot v našo prihodnost

(Nad. s 1. strani)

kratnih merilih njegov velikan.

V 25. letih obratovanja je tovarna doživljala svoj razvoj in svoj vzpon. Delovni ljudje pa smo doživljali z njo svoje radosti in skrbi.

Pred nami je prelomni trenutek. Narediti moramo kvalitetni preskok v tehnologiji najbolj vitalnega dela proizvodnje, to je elektrolize. Zahtevna investicija v to modernizacijo je prioritarna naloga, ki zasleduje zlasti sledeče cilje:

- zagotoviti pričakovane potrebne količine primarnega aluminija zainteresiranim predelovalcem aluminija,
- doseči tehnično tehnološke normative, kot jih zagotavljajo najsodobnejše tehnologije v svetu,
- zagotoviti čisto delovno okolje in širše varovanje človekovega okolja.

Da bomo to veliko nalogo zmogli se moramo še bolj kot doslej strniti predani enotnemu hotenju, vestno in odgovorno izvrševati svoje naloge in združevati znanje, da bomo sposobnejši in učinkovitejši.

Povezani z delavci Impola v sestavljeni organizaciji združene ga dela UNIAL smo ustrezno močni, da bomo s skupaj načrtovanim razvojem, z dogovorjeno investicijsko politiko in enotno poslovno politiko, uspeli doseči skozi višjo stopnjo finalizacije optimalne rezultate pri ustvarjanju nove vrednosti.

Največjo težo in prioriteto v naložbah ima nedvomno modernizacija elektrolize, ki je najbolj vitalni del v celotni aluminijški vertikali, brez katere si razvoja predelave in finalizacije ne moremo zamisliti. Prav to pa nalaga zlasti še kolektivu v Kidričevem veliko obvezo, da zastavi vse svoje moči v uresničitve te velike obveznosti.

Ko proslavljamo jubilej — 25 let proizvodnje v TGA sprejmimo obvezo, da bo vsak od nas po svojih močeh in sposobnostih storil vse, da to nalogo izvršimo.

Franjo Gnilšek, dipl. ing.

Tako smo gradili tovarno

Elaborat pripravljanih del je potrdil pravilnost izbire tehnologije in dal predlog za naslednji način modernizacije: s ciljem, da se modernizirajo in povečajo zmogljivosti v elektrolizi A, se predlaga novogradnja z zmogljivostjo 50.000 ton, izbere se tehnologija predpečene anode, jakosti toka nad 150 KA, s sredinskim posluževanjem in računalniškim vodenjem.

Spremljajoči objekti kot tovarna predpečenih blokov in sestavljalnica anod se projektirajo na način, ki omogoča povečanje zmogljivosti za potrebe elektrolize B, kjer se kot način modernizacije predvideva prehod na predpečeno anodo.

Pozoren kronist pa bi lahko ugotovil, da obdobje po letu 1963 vendar pomeni tudi mrtvilo v razvoju delovne organizacije. V tem obdobju ne beležimo velikih investicij. Je kolektiv potreboval nekaj let premora, ali pa je izčrpal svoje in družbene možnosti? Je zastoj v razvoju objektivno povezan z ekonomskimi pogoji? Je bila začasna ustavitve proizvodnje v eni elektrolizi jeseni 1973 zaradi redukcije električne energije zadnji korak nazaj?

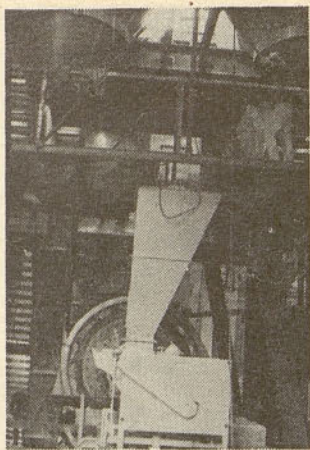
Trdno smo odločeni, da mora biti tako. Izgradnja nove elektrolize, izgradnja tovarne predpečenih anod, modernizacija in rekonstrukcija obstoječe elektrolize — to so naši cilji.

Delo pomeni življenje.

TOZD predelava aluminija

Ob visokem jubileju TGA je težko govoriti posebej o temeljni organizaciji, ki je bila ustanovljena šele pred dobrim letom dni in je komaj začela živeti in delati samostojno. V letu 1978 so se delavci v livarni odločili da se livarna izloči iz tedanje TOZD aluminij kot samostojna temeljna organizacija »predelava aluminija«. Osnovno vodilo je bilo pri tej odločitvi prilaganje določilom ZZD in pa predvideni bodoči razvoj TOZD.

Delo livarne je ozko povezano s proizvodnjo aluminija v elektrolizah, saj tu

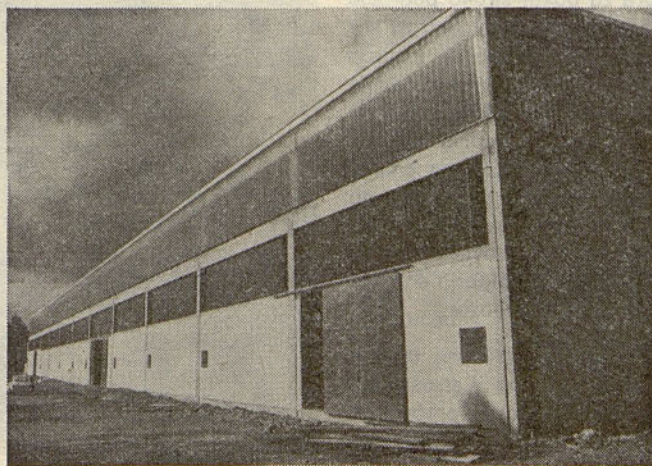
Montaža naprav za mletje in separacijo glinice

aluminij dobiva obliko in kvaliteto, primerno za prodajo na trgu. Zaradi tega so vse aktivnosti v TOZD usmerjene v prilagajanje sedanje in bodoče proizvodnje v tej smeri, saj ni mogoč razvoj predelave brez razvoja proizvodnje aluminija.

V tem letu že lahko govorimo, da je TOZD zaživela kot osnovna in zaključena družbeno ekonomska enota združenega dela. Po obilici dela pri konstituiranju TOZD v letu 1978 sedaj že ugotavljamo, da je zaživela dejavnost samoupravnih organov in družbeno političnih organizacij in da se jača vloga delavcev pri odločanju o najbistvenejših zadevah pri delu in gospodarjenju v TOZD. Tudi kadrovske pridobitve nujno potrebne okrepiteve, saj je bodoči razvoj TOZD že zelo dobro opredeljen.

Gradimo novo livarno in v tej smeri izpolnjujemo začrtani srednjeročni program razvoja.

Vsi delavci, tako tisti, ki so v livarni že od prvih začetkov proizvodnje v TGA, kot tudi mlajši, želimo dati čim večji prispevek pri sedanjem delu in pri ustvarjanju nove vrednosti proizvodnje v TGA.

Nova livarna

TOZD livarna Trbovlje: Od nastanka do jubileja TGA Kidričevo

Ob 25-letnem jubileju TGA »Boris Kidrič« Kidričevo, se tudi delavci livarne v Trbovljah oziramo na prehojeno pot, ki se je začela v letu 1957.

Temeljna organizacija livarna Trbovlje ima za seboj več različnih obdobji, katerih glavne značilnosti so:

V letu 1957 je bilo z odlokom Občinskega ljudskega odbora Trbovlje, ustanovljeno podjetje z nazivom ELEKTROSTANDARD TRBOVLJE. Podjetje, ki je bilo v stari opuščeni rudniški zgradbi, je pričelo s proizvodnjo industrijskih pralnih strojev lastne proizvodnje, električnih kuharikov, električnih grelnih peči in mazalk v različnih izvedbah. V letu 1963, se je podjetje ELEKTROSTANDARD izvodne prostore in se ob enem preimenovalo v ELIT DARD preselilo v nove prostore TRBOVLJE — Elektrolivarska industrija Trbovlje. V tem času je prišlo tudi do spremembe proizvodnega programa, opuščena je bila proizvodnja pralnih strojev, električnih kuharikov in električnih grelcev. Razširjen je bil proizvodni program različnega elektroinstalacijskega materiala ter odlivanje barvnih kovin v pesek in ročne težave. Po sanaciji se je ELIT Trbovlje začel v finančne težave. Po sanaciji se je ELIT v letu 1970, združil z delovno organizacijo IBT

TRBOVLJE. Z ozirom na to, da se je DO IBT TRBOVLJE pridružilo v tem času tudi podjetje METALIJA TRBOVLJE, je prišlo do organizacije, oz. organiziranja nove temeljne organizacije združenega dela IP, MIK — Industrijska proizvodnja, montaže in kooperacije, z delitvijo proizvodnega programa in dela. Na podlagi delitve dela je bil v tem času v livarni ponovno spremenjen proizvodni program, tako, da je bila izvršena specializacija za odlivanje barvnih kovin v pesek in ročne kokile.

V letu 1972 je bil izdelan projekt za izgradnjo nove livarne tlačnega liva. Nabavljenih je bilo 8 visokotlačnih livnih strojev in en nizkotlačni livni stroj. Ob spremenjenem tehnološkem konceptu je bilo opuščeno tudi umevanje barvnih kovin v pesek.

Z izgradnjo livarne tlačnega liva, so se v takratni delovni enoti livarna, pričele poslovne težave, katerih posledica so bile vsakoletne izgube. V cilju dolgoročne sanacije poslovnih razmer, smo iskali različne možnosti. Po podrobni proučitvi takrat prisotnih sanacijskih možnosti, je bil izdelan in sprejet predlog za združitev livarne z delovno organizacijo Tovarna glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo. Po predhodnih razgovorih, so se z DO TGA, našle skupne stične točke, na podlagi katerih sta bila izdelana dva integracijska elaborata. Do združitve je prišlo 1. 1. 1978.

Če sedaj skušamo narediti približen obračun dveletnega dela livarne kot TOZD v DO TGA »Boris Kidrič« Kidričevo, lahko rečemo, da je bil v tem obdobju dosežen velik napredek. V letu 1978 se je količina proizvedenih odlitkov, v primerjavi z letom 1977, povečala za 71%. Vrednost proizvodnje se je povečala za 73%. Pri tem pa je stalež zaposlenih narasel za 14%. Tudi v letu 1979 je predvideno v primerjavi z letom 1978, znatno povečanje obsega poslovanja. Primerljajni podatki kažejo, da je livarna po združitvi s TGA Kidričevo, v letih 1978 in 1979, ne le dosegla, ampak tudi preseгла obseg dela, ki je bil začrtan za petletno obdobje 1976—80. V letu 1978 in 1979 so bila izvršena v livarno nova vlaganja in sicer za usposobitev orodjarne za tekoče vzdrževanje livarskih orodij in za povečanje livnih kapacitet. S celotno realizacijo do sedaj predvidenih in finančno pokritih vlaganj, bomo dosegli tudi prav rentabilnosti livarne.

V času po združitvi so bili odpravljani tudi vsi zunanji vzroki, ki so imeli pred združitvijo odločujoč vpliv na negativno poslovanje livarne. Pri odpravi zunanjih negativnih vzrokov, so v največji meri prispevale svoj delež strokovne službe DO TGA.

Delavci livarne Trbovlje, se v sedanjem času nahajamo v situaciji, da je uspeh ali neuspeh poslovanja TOZD Livarne, izključno odvisen od našega lastnega dela in pri-

zadevnosti. Da bomo zagotovili oz. izpolnjevali letni gospodarski načrt ter tudi širše poslovne programe, bo potrebno bistveno izboljšati odnos do dela in do delovne organizacije. Povečati bo potrebno ne samo kvaliteto dela, ampak tudi izkoristek delovnega časa, vsakega zaposlenega. Izredno škodljiv vpliv na poslovanje livarne ima visoka stopnja izostankov — bolniških in nepravilnih. Za delovno urejenost, disciplino in tudi za odnos do dela in za medsebojne odnose, bodo poleg vodstvenih delavcev, morale predvsem družbenopolitične organizacije storiti več, kot je to bilo do sedaj.

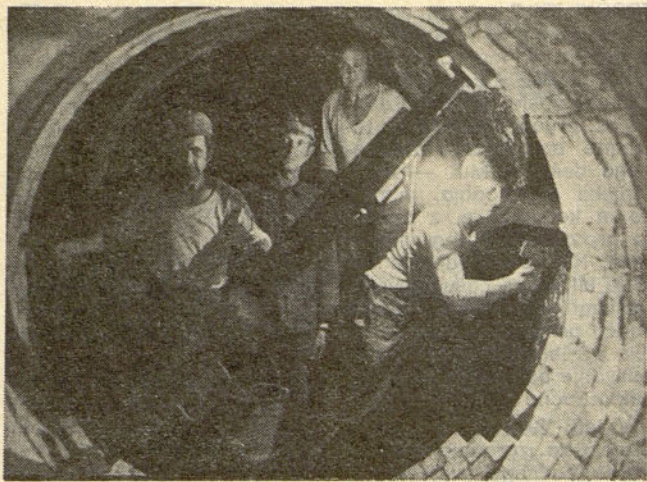
Kljub težavam, ki jih mora temeljna organizacija s svojimi lastnimi silami obvladati, je za livarno podana zelo vzpodbudna poslovna perspektiva. Nahajamo se v času, ko se oblikujejo osnove za nov srednjeročni načrt razvoja v letih 1981 do 1985. Tudi v TOZD Livarna so že zbrani nekateri najosnovnejši podatki, ki kažejo, da bo v livarni v letu 1985, z 210 delavci proizvedenih 1700 ton livarske očiščenih odlitkov v vrednosti 130 milijonov din, računano po današnjih prodajnih cenah. Možnosti za realizacijo navedenega obsega poslovanja, so realno podane v livarni, pri čemer je treba posebno poudariti, da sedanji trend prodaje odlitkov kaže celo večje prodajne možnosti, kot so planirane v obsegu poslovanja livarne v letu 1985.

V toku časa smo delavci TOZD livarne v Trbovljah, prišli do spoznanja, da proizvodnja in prodaja samo livarsko očiščenih odlitkov, ne zagotavlja zadostne akumulacije in poslovne rentabilnosti. Spričo tega razmišljamo o osvojitvi finalnih izdelkov, katerih osnova bi bili odlitki. Koncept finalizacije je ozko povezan oz. neposredno povezan tudi s programskimi hotenji celotne delovne organizacije.

Za konkretiziranje koncepta finalizacije, so sicer že izoblikovani nekateri izdelki, vendar se celotno delo še nahaja v taki fazi, da še ni možno izdelati konkretnih razvojnih načrtov na tem področju.

Oziraje se na prehojeno pot, posebno pa na dobo, ko smo delavci livarne združili svoje delo z delom DO TGA v Kidričevem in obenem upoštevaje poslovne možnosti, ki se nam nudijo, lahko zaključimo, da je pred našo temeljno organizacijo dobra razvojna perspektiva. Delavci TOZD livarne smo dolžni, da s svojimi prizadevanji, dobrim strokovnim, samoupravnim in družbenopolitičnim delom, v največji meri prispevamo svoj delež k nadaljnji poslovni krepitvi in k napredku lastne TOZD in DO pa tudi širše skupnosti.

Ob tej priložnosti iskreno čestitamo vsem delavcem v DO TGA »Boris Kidrič« Kidričevo, za uspehe, dosežene v 25-letnem delu.

Šamoterji v kalcinacijski peči

TOZD vzdrževanje

TOZD vzdrževanje v sedanjih oblikah obstaja od decembra 1973. Takrat je organizacija samostojne TOZD bila posledica ustavnih dopolnil. Istočasno je TOZD vzdrževanje z drugimi novonastalimi TOZD sklenila SS o združitvi v DO TGA »Boris Kidrič« Kidričevo.

Vzdrževanje kot dejavnost pa seveda obstaja že dalj časa. Prvi začetki segajo v obdobje, ko se je podjetje gradilo, in iz montažnih delavnic — strojne, elektro in mizarске, se je postopoma, v skladu s potrebami, razvilo takšno vzdrževanje, kot ga imamo danes.

Organizacijska oblika tudi danes ni statična, dokončna, ampak se dalje razvija. Današnji čas je zelo dinamičen, na vseh področjih našega življenja, posebej pa v tehniki. Cele nove branže se razvijajo (npr. elektronika), in za praktično uporabo v proizvodnji so še kako uporabne. Logično je zato, da se prej ali slej v proizvodnji tudi dejansko začno uporabljati, to pa vsaj posledično pomeni, da se vzdrževalniki morajo pripraviti za to, da bomo takšne nove pridobitve »ohranjali v stanju, sposobnem za proizvodnjo«. Posledično pravim zaradi tega, ker

TOZD promet

Konstituiranje temeljne organizacije PROMET je bilo izvedeno iz ugotovitev, da je smiselno imeti posebno službo v okviru DO TGA, ki bo prevzemala odgovornost in skrb za materialno poslovane transportne dejavnosti. Smiselnost ustanovitve TOZD PROMET je dobila svojo potrditev v času od konstituiranja pa do danes, ko si le težko predstavljamo normalno transportno dejavnost brez takšne organizacijske oblike.

TOZD PROMET opravlja storitve na področju notranjega in delno zunanjega transporta za potrebe ostalih TOZD vključenih v proizvodno-menjalni proces pridobivanja končnega proizvoda aluminija, ter v zadnjem času tudi zunanjim naročnikom, saj je TOZD PROMET registriran tudi za to dejavnost.

Organizacijska struktura TOZD je sestavljena tako, da pokriva storitve v cestnem prometu, železniškem prometu, ročnem transportu, delu z gradbenimi stroji in vzdrževanju lastnih delovnih sredstev in naprav. Organizacijski del cestnega prometa morda ne ustreza v celoti nazivu, ker se vsa dejavnost ne odvija po cesti in v prometu kot bi to bilo moč sklepati. Za tipično dejavnost v cestnem prometu bi lahko smatrali prevoze z osebnimi avtomobili in prevoze s tovornimi vozili medtem, ko to ne moremo reči za dejavnost nakladanja in razkladanja z viličarji, dejavnost premeščanja surovin na deponijah (premog, pepel, boksit ipd.) z gradbenimi stroji ali vzdrževanja teh sredstev v lastni delavnici. Kot je razvidno, gre za dokaj široko področje transportne dejavnosti za katero posedujemo 3 tovorna vozila 6 t, 1 tovorno vozilo do 3 t, 1 vozilo za prevoz prehrane, 3 osebne avtomobile, 1 kombi bus za prevoz oseb, 6 viličarjev od 1,2 do 5 t, 3 nakladalce od 1,2 do 3 m³, 1 hidravlični bager POCLAIN, 2 traktorja s prikolicama in 1 buldožer.

Omenjena delovna sredstva so združena v stroškovna mesta, njihova povprečna realizacija pa je:

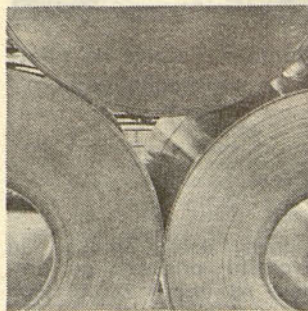
— tovornjaki do 12.000 ur letno

— nakladalci do 11.000 ur letno

— viličarji do 11.000 ur letno

— osebni avtomobili do 120.000 letno.

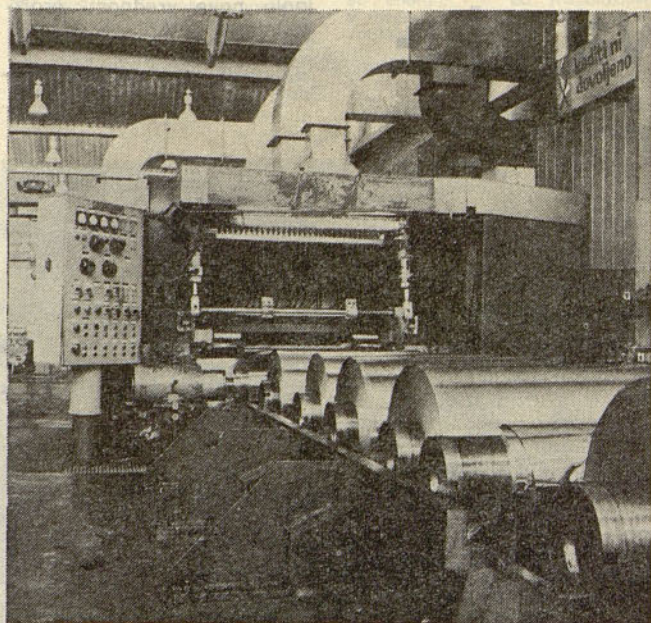
Vsa vozila in delovni stroji so garažirani v lastnih prostorih in vzdrževani v last-

Pločevina

nih delavnicah, kjer pa v zadnjem času vlagamo precej naporov, da uredimo probleme in razmere, ki so že precej zaskrbljujoči. Vzdrževanje se odvija v neprimeren prostorih in ob pomanjkanju osnovnega orodja, garažiranje pa je proti vsem

varnostnim predpisom. Za rešitev tega problema je bil izdelan investicijski program, ki pa žal ni bil ugodno sprejet pri združevalcih sredstev, saj si sam TOZD PROMET

Folijska valjarna

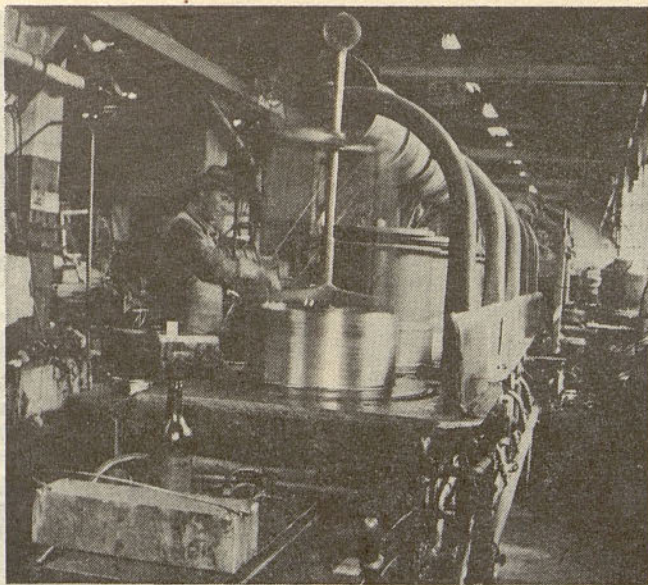
ob nizki akumulativnosti investicije v vrednosti 18. milij. din ne more privoščiti.

Organizacijski del železniškega prometa pokriva področje transporta pa železnici, raztovora in utovora surovin ter repromateriala. Razpolagamo s 25 km industrijskega tira, eno diesel in dve parni vlečni lokomotivi, ki letno prepeljejo do 600.000 ton materiala, s čimer se uvrščamo na drugo mesto uporabnikov v Sloveniji. Za prevoz pepela, premoga in boksita posedujemo 120 vagonov. Za razna nakladalna in razkladalna dela imamo na razpolago tudi tirni žerjav »DEMAG«, ki je bil v letu 1979 generalno obnovljen in bo še služil v naslednjem srednjeročnem obdobju. Transport kot samostojna delovna skupina opravlja vsa transportna dela, ki se nanašajo na iztovor, premeščanje in utovor materiala. Ta skupina letno opravi približno 82.000 učinkovitih ur.

Poseben problem vam predstavljajo izvenplanska naročila, ki so zvečine sad nekoordiniranega dela med službami in proizvodnimi TOZD. Tako delo ima za posledico, da morajo delavci delati v podaljšanem delovnem času, ki povzroča TOZD PROMET dodatne stroške.

Morda še podatek, da v TOZD PROMET združuje svoje delo približno 150 ljudi in, ki ustvarjajo letno preko 40.000.000 din prihodka.

TOZD kontrola kvalitete

Iz žičarne

Obletnice delovnih kolektivov pomenijo pregled prehojene poti in čas, ko si običajno zastavljamo nove delovne naloge, zato je prav, da ob jubileju TGA predstavimo tudi najmanjšo in obenem najmlajšo temeljno organizacijo združenega dela — kontrolo kvalitete.

Temeljna organizacija združenega dela kontrola kvalitete je bila ustanovljena 11. 10. 1977, ko so delavci tedanjega sektorja kontrole kvalitete na podlagi zakona o združenem delu sklenili, da se organizirajo kot temeljna organizacija združenega dela Kontrola kvalitete.

Do današnjih dni se je področje kontrole kvalitete razvijalo skozi različne faze in

nem na podlagi klasičnih analitskih metod, se je razvila samostojna služba kontrole kvalitete, ki se je na osnovi zakona o združenem delu končno organizirala kot temeljna organizacija združenega dela.

Organizacijsko je TOZD kontrola kvalitete razdeljena na sledeče organizacijske enote:

dov. Razen navedenih dejavnosti opravlja TOZD še kontrolo proizvodnega procesa, električne in ostale fizikalne meritve laboratorijsko raziskovalno delo, vhodno kontrolo kvalitete surovin, izhodno kontrolo kvalitete proizvodov in količinski prevzem surovin.

Razvoj proizvodnih TOZD in TGA in zahteve trga glede kvalitete naših proizvodov postavlja pred kontrolo kvalitete vedno zahtevnejše naloge, ki jih le-ta lahko opravlja ob nenehnem lastnem razvoju.

Ko bo 25-letnici obratovanja TGA ocenjujemo dosežke v razvoju kontrole kvalitete lahko ugotovimo, da je bil v posameznih obdobjih prepočasen, in da ni v celoti sledil razvoju proizvodnih TOZD.

Uporaba klasičnih analitskih metod v posameznih oddelkih vse do leta 1970 ni doživela posebnih sprememb. Šele z nabavo kvantometra s katerim je bila dana možnost hitre in eksaktne kontrole kvalitete aluminija in Al-zlitin v vsaki elektrolitski celici in livarni, je bil dosežen kvaliteten premik v uvajanju sodobnih analitskih metod.

Novo vzpodbudo za razvoj je dobila kontrola kvalitete s sprejemom srednjeročnega plana razvoja za obdobje 1976-1980 in z ustanovitvijo TOZD. V planu so jasno začrtani cilji, ki jih delavci TOZD želijo uresničiti do konca tega planskega obdobja.

Do sedaj doseženi rezultati v izvajanju planskih nalog kažejo, da zaradi nekaterih neuresničljivih ciljev predvidenih v razvoju TGA tudi v TOZD kontrola kvalitete ne bomo uresničili najpomembnejše naloge, to je izgradnje novih laboratorijskih prostorov brez katerih ni mogoče več uspešno opravljati vedno novih nalog, ki jih pred

TOZD postavljajo proizvodni TOZD-i.

Izgradnja nove tovarne za proizvodnjo alumijskih proizvodov in rekonstrukcija elektrolize ter proizvodnja specialnih glinice zahtevata uvedbo novih sodobnih metod dela in ustanovitev novih oddelkov kot so mehanski in metalografski laboratorij.

Za uspešno organizacijo dela v sedanjih in novih oddelkih pa je nujno potrebna kvalitetna laboratorijska oprema, ki jo je potrebno namestiti v ustreznih laboratorijskih prostorih.

Poleg nabave nove laboratorijske opreme pa je ena najpomembnejših nalog v TOZD izboljšanje obstoječih delovnih pogojev zaposlenih.

z združevanjem sredstev delavci vseh tistih TOZD, za katere TOZD kontrola kvalitete opravlja vedno zahtevnejše naloge.

Brez sodelovanja teh TOZD razvoja TOZD kvalitete kontrole kljub vloženim naporom delavcev v sami TOZD ni mogoče pričakovati.

Za razvoj TOZD so poleg prostorov in opreme zelo pomembni tudi kvalitetni kadri. Danes je v TOZD kontrola kvalitete zaposlenih 68 delavcev in to predvsem s poklicno srednješolsko in visoko izobrazbo, sa raznolikost in zahtevnost dela zahteva kvalitetne in specializirane kadre.

Vprašanju kadrov posvečamo v TOZD kontrola kvalitete posebno pozornost, kar se kaže predvsem v izvajanju štipendijske politike. Na poklicnih, srednjih in visokih šolah se šola 10 štipendistov. Poleg rednega šolanja pa imajo zaposleni v TOZD KK tudi možnost študija ob delu.

Na koncu želimo poudariti, da smo s tem kratkim sestavkom želeli predstaviti TOZD kontrole kvalitete, katera dejavnost v marsikateri sredini v TGA še ni dovolj poznana, oziroma se z ozirom na pomen, ki ga ima prema lo ceni.

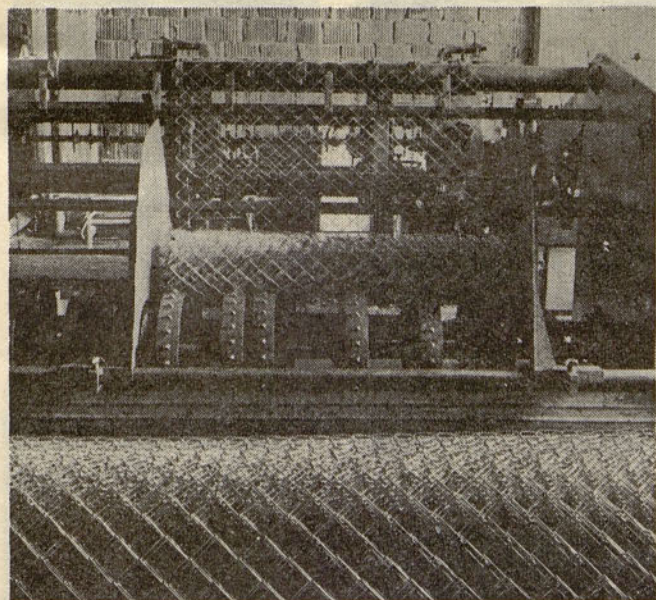
Prepričani smo, da bo ta naša, čeprav skromna predstavitev omogočila širše spoznanje TOZD in njenih nalog.

S tem pa bo tudi dosežen osnovni cilj, ki smo si ga postavili ob pisanju tega sestavka.

Zlitina

Navedena problematika predstavlja za TOZD kontrolo kvalitete veliko oviro za njen nadaljnji razvoj, zato delavci TOZD kontrole kvalitete pričakujejo, da jih bodo pri reševanju prostorske in pri nabavi nove opreme podprli

Pletenje mreže

pri tem imelo tudi najrazličnejše organizacijske oblike.

Od kemijskih laboratorijev aluminija in glinice vključenih v posamezne proizvodne obrate oziroma takratne delovne enote, za katere so le-ti opravljali predvsem kemijsko kontrolo surovin in proizvodov ter kontrolo proizvodnega procesa, v glav-

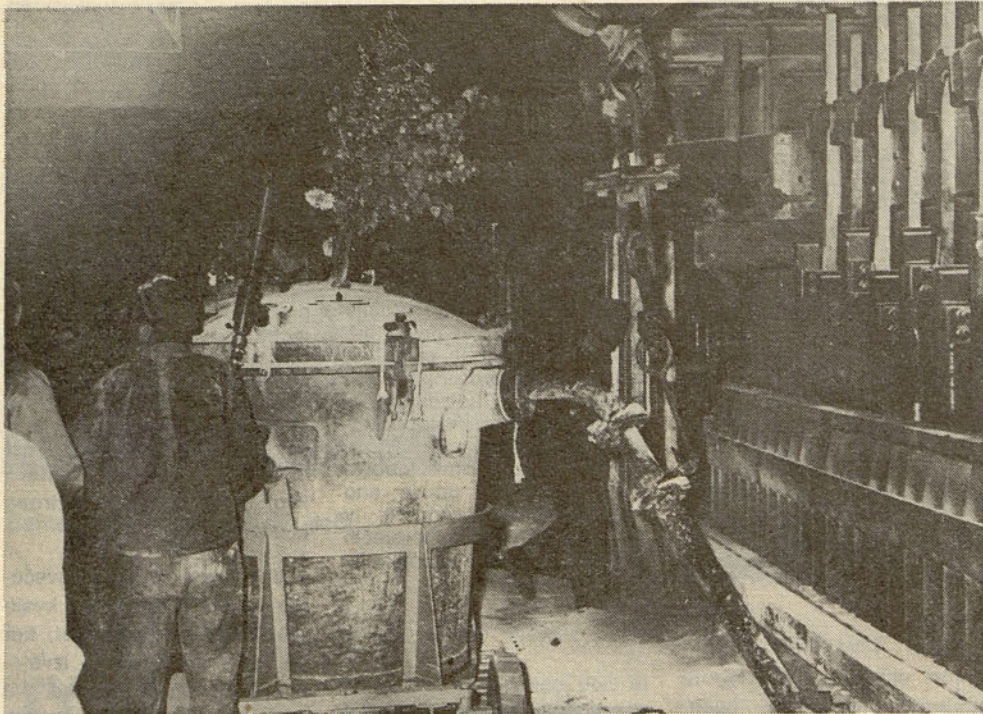
- a) vhodna in izhodna kontrola
- b) laboratorij glinice
- c) laboratorij aluminija
- d) laboratorij za meritve
- e) vodstvo.

Glavna dejavnost TOZD kontrole kvalitete je kontrola kvalitete surovin in proizvo-

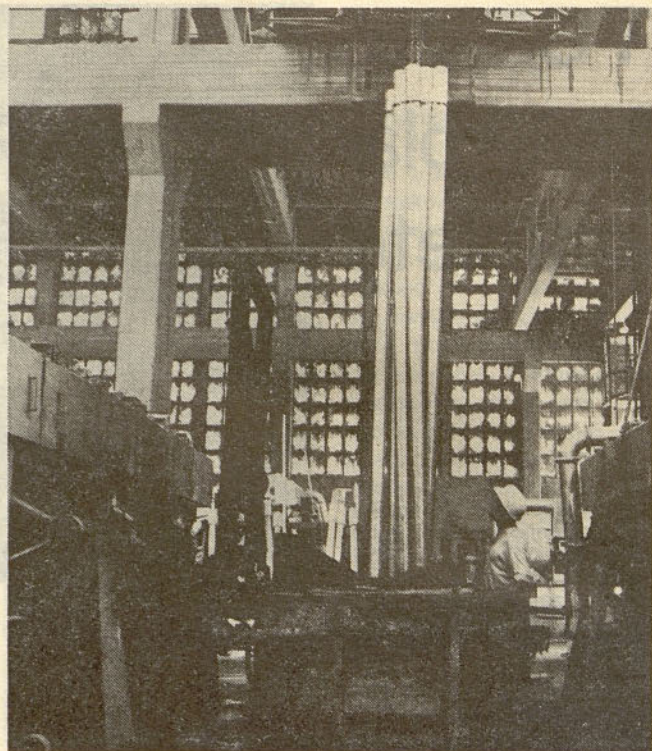

Dekantacija

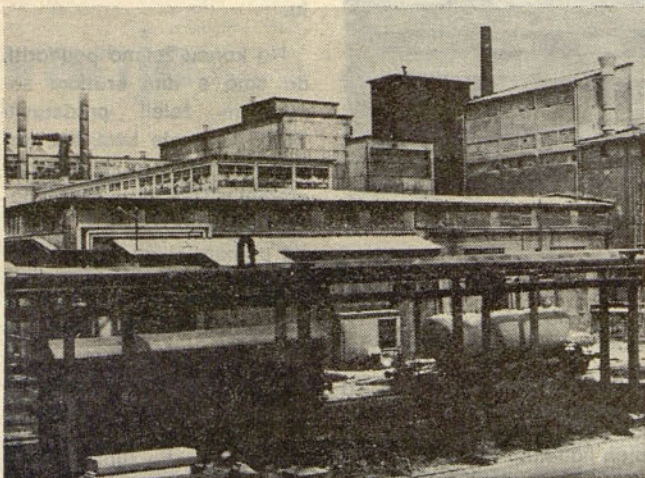
lojnice v različnih

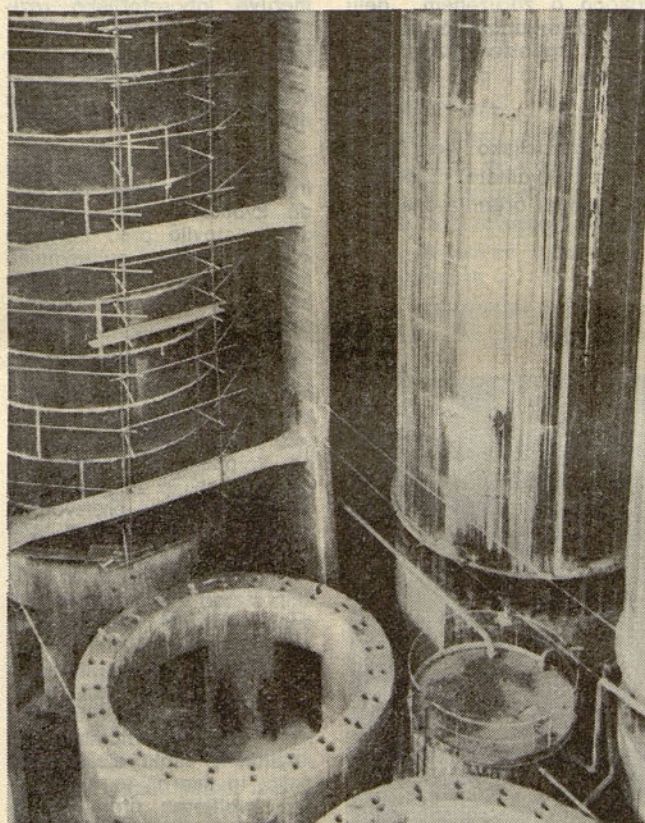
Prvi aluminij je bil načrpan v elektrolizi B leta 1963.
Foto: Zvonko Kozoderc

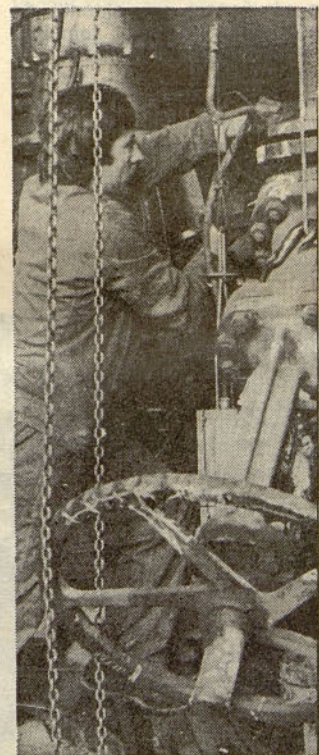
Iz livarne

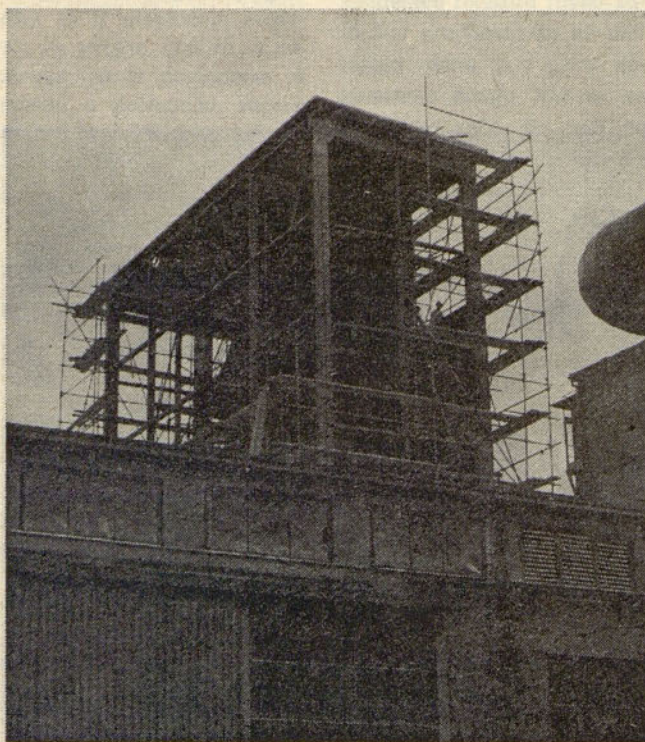
Pogled na glinico

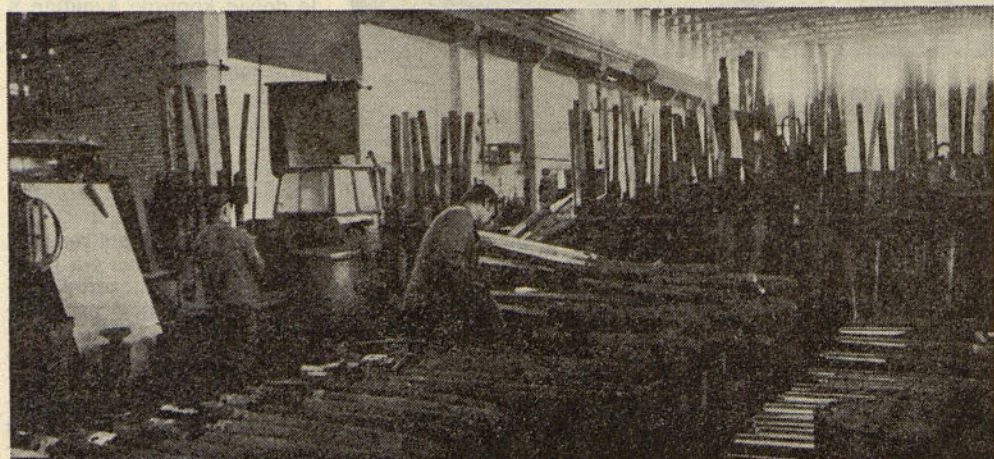
Glinica leta 1964

Menjava ventila

Montaža v glinici

Iz strojne delavnice

Kidričevo

25 let proizvodnje

Prisrčne čestitke, iskrena hvala in najboljše želje vsem, ki ste ustvarjali in oblikovali naših 25 let proizvodnje z delom, delovanjem na področju samoupravljanja, družbeno-političnega in športnega življenja.

- Samoupravni organi
- Tovarniška konferenca sindikata
- Osnovne organizacije ZK TGA
- Konferenca ZSMS
- Aktiv ZB NOV
- Poslovodni organi
- Krajevna skupnost in SZDL Kidričevo

Aluminij

Boris Kidrič

Svečanost v Kidričevem

Kidričevo, 21. nov. 1954
(Tanjug).

Danes je slovesno začela obratovati tovarna glinice in aluminija. Med častnimi gosti so bili: člana zveznega izvršnega sveta Franč Leskošek ter Ivan Maček, predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Djuro Salaj, podpredsednik ljudske skupščine LR Slovenije dr. Ferdo Kozak, podpredsednik sveta Slovenije dr. Marjan Breclj, sekretar izvršnega sveta Boris Kocjančič, Zdenka Kidrič in drugi.

Po ogledu obratov je govoril podpredsednik izvršnega sveta dr. Marjan Breclj. V svojem govoru je med drugim poudaril, da je začetek obratovanja tovarne glinice in aluminija v Kidričevem izreden uspeh za jugoslovansko gospodarstvo.

Tovarna glinice in aluminija spada ne le med največje objekte v Sloveniji, marveč v vsej državi. Že doslej so za gradnjo in opremo investirali okrog 19 milijard dinarjev. Letna pro-

izvodnja bo znašala spočetka 45 000 ton glinice in 15 000 ton aluminija, končna zmogljivost pa bo 90 000 ton glinice in 30 000 ton aluminija. Pomanjkanje električne energije predstavlja največjo zapreko za redno obratovanje. Zaradi tega je potrebna hitra graditev začelih elektroenergetskih objektov: termoelektrarne v Šoštanj, hidroelektrarne v Vuhredu na Dravi in sistema akumulacijskih elektrarn na Pohorju.

V času poskusne proizvodnje so dobili v Kidričevem glinico in aluminij prvovrstne kakovosti. Računajo, da bodo do konca leta izdelali nekaj tisoč ton glinice in okoli 2000 ton aluminija.

S slovesnosti so poslali pozdravne brzojavke tov. Titu, predsedniku zvezne ljudske skupščine tov. Moši Pijade in predsedniku republiške ljudske skupščine Mihi Marinku.

Slovenski poročevalec
22. 11. 1954

Člani
kolektiva iz
Kidričevega
so prejeli
visoka
odlikovanja

Javnost je že v nedeljo, 14. nov. 1954 zvedela iz dnevnega časopisja, da so bili z ukazom predsednika FLRJ tov. Josipa Broza-Tita odlikovani za posebno požrtvovalno delo pri gradnji Tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« v Kidričevem in za vneto v socialistični graditvi naše države.

Z REDOM DELA II. STOPNJE

tov. Stane Bizjak in tov. Franjo Grünfeld;

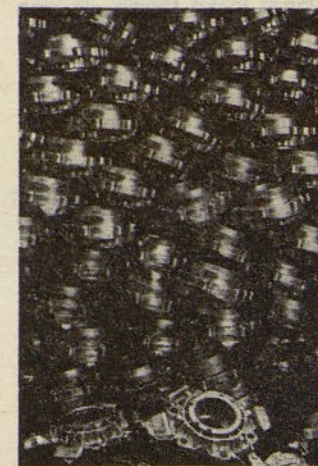
Z REDOM DELA III. STOPNJE

tov. Stane Tonejc, Marjan Berlič, Mirko Golob, Milan Gregorič, Janez Kostanjevec, Rudi Majcen, Anton Kokol, Ivan Lajh, Jože Šegula in Stane Černe;

Z MEDALJO DELA

tov. Ferdo Žalar, Avgust Škrila, Albin Tomše, Ivan Jakomini, Maks Mele, Ljubo Komelj, Alojz Vnuk, Ivan Elsner, Maks Jabolčnik in Zvonko Kostanjevec.

Ptujski tednik 19. 11. 1954

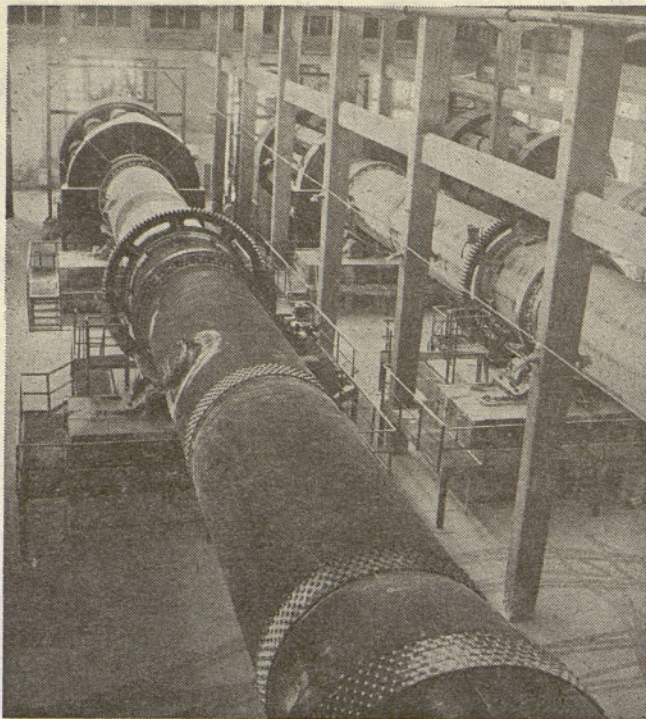
Odlitki

Tovarna glinice od leta 1954 do danes

Tovarna glinice je bila dograjena spomladi 1954. Tehnologija proizvodnje glinice po stolpnem postopku je zahtevala mnogo fizičnega dela ter velike stroške surovin in energije. Hiter razvoj tehnologije v svetu je tudi nas prisilil, da smo spremenili tehnologijo. Z rekonstrukcijo in modernizacijo smo uvedli kontinuirani Bayer postopek. Prva faza rekonstrukcije je bila končana 1963. leta in je omogočila proizvodnjo 90.000 ton glinice na leto. V drugi fazi rekonstrukcije smo odpravili ozka grla v obratih vparilnice, bele filtrirnice in dekompozirnih ter tako zvišali kapaciteto tovarne glinice preko 120.000 ton. Sodoben kontinuiran Bayer postopek nam je omogočil, da smo proizvodnjo v veliki meri avtomatizirali. Modernizacija in avtomatizacija sta v veliki meri odpravili težka fizična dela ter omogočili doseganje za tisti čas svetovno priznane normative potrošnih surovin. Kalcinacijske peči na generatorski plin smo predelali na mazut in v letu 1971 ustavili obrat plinarne. V istem letu smo tudi opustili sinter postopek, ki je služil za nadomeščanje alkalij. Od leta 1971 do danes smo v tehnologijo proizvodnje glinice uvedli mnogo manjših spremem vse s ciljem zmanjšanja stroškov poslovanja. Rezultat takih prizadevanj je med drugim tudi zmanjšanje potrošnje premoga za 20.000 ton na leto.

V zadnjih štirih letih smo naše moči preusmerili na področje specialnih glinic. Danes lahko trdimo, da smo usvajali tehnologijo celotnega asortimana specialnih glinic, saj bo v letošnjem letu zaključena investicija za mletje in separacijo specialnih glinic. Povdariti je potrebno, da smo zahtevno tehnologijo specialnih glinic usvojili sami brez nakupa tujega znanja.

Razvoj proizvodnje glinice je v tesni povezavi z razvojem proizvodnje aluminija, zato že danes načrtujemo spremembo tehnologije glinice za proizvodnjo površinsko aktivne glinice za suhočiščenje plinov v novi elektrolizi. Svoj razvoj pa načrtujemo tudi na področju kemije, predvsem na področju sintetičnih alumosilikatov.

Kalcinacijske peči

TOZD proizvodnja aluminija

Obletnice delovnih kolektivov pogosto pomenijo pregled prehojene poti in čas, ko si zastavljamo nove delovne naloge.

TOZD proizvodnja aluminija je nastala ob razformiranju bivše TOZD tovarna aluminija v dve temeljni organizaciji. Po višini poslovnega sklada in vrednosti celotnega prihodka je med največjimi v okviru delovne organizacije. Osnovna dejavnost temeljne organizacije je proizvodnja elektrolitskega aluminija in anodne mase. V elektrolizi A in B proizvedemo letno okrog 46.000 t primarnega aluminija, ki ga predajamo v livarno. V TOZD je zaposlenih približno 480 delavcev. Okoli 65 % zaposlenih delavcev je polkvalificiranih oz. nekvalificiranih.

Naj opišemo dosedanj razvoj naše temeljne organizacije združenega dela in na

ta način predstavimo del celotnega kolektiva TGA, ali je pravilneje, če opišemo le ta trenutek in naše načrte?

Bodo za bralca pomembnejši tehnični dosežki, opis proizvodnih obratov, organizacija, poslovni uspehi, ali je morda za bralca pomembnejši človek, ki je vsa ta leta ustvarjal z neomejeno voljo in trudom? Ali bomo dovolj objektivni pri opisovanju bistvenih značilnosti naše temeljne organizacije združenega dela?

Nedvomno je bil najbolj slavnosten trenutek, ko so nekega dne v novembru 1954. leta načrpali prve kilograme dragocene kovine — aluminija. Proizvodnja je naraščala iz meseca v mesec. Nabirale so se delovne izkušnje. Morda je pomembnejša prva rekonstrukcija elektrolitskih celic leta 1959 do 1960, zasnovana na lastnih izkušnjah, lastni ustvarjalnosti ljudi, nekdanjih kmečkih delavcev iz Dravskega polja, Haloz in Slovenskih goric.

Izgradnja elektrolize B leta 1963 je bila naslednja stopnja v razvoju delovne organizacije. Povečana je bila zmogljivost na 40.000 ton aluminija letno. Modernejša gradnja in zasnova je omogočila izboljšanje delovnih pogojev in povečanje produktivnosti dela. Začetna potrošnja 25 delovnih ur na tono aluminija je bila znižana na manj kot 16 delovnih ur.

Po izgradnji nove elektrolize sledi druga rekonstrukcija stare elektrolize in ponovno izboljšanje proizvodno tehničnih kazalcev. S postopnim večanjem števila elektrolitskih celic v obratovanju in z intenzifikacijo je proizvodnja aluminija naraščala.

Celoten delovni proces je tekkel v izjemno težkih delovnih pogojih, katerega posledice se kažejo v veliki invalidnosti delavcev. V nekotikot milejši obliki so takšni delovni pogoji prisotni še danes v elektrolizah.

V letu 1958 je bila zgrajena tovarna anodne mase za lastne potrebe v elektrolizah.

Lastna proizvodnja anodne mase, ki tvori anodo elektrolitske celice, je predpogoj za optimizacijo proizvodnje. Ta tovarna je bila takrat povsem sodobna in visoko avtomatizirana.

Obdobje po letu 1963 do leta 1973 pomeni stalno izpopolnjevanje tehnološkega procesa, modernizacijo, raziskovalno dejavnost, skratka iskanje notranjih rezerv. V usmerjevalnici so bili živo srebrni usmerniki zamenjani s silicijevimi. Za elektrolizo B je bila projektirana in preizkušena elektrolitska celica za tok 60—70 KA (12 enot), ki je uporabljala kupljene predpečene anodne bloke.

Raziskave so dale dovolj dobre tehnične rezultate, vendar pa ekonomski kazalci niso bili ugodni. Lastna cena aluminija je bila zaradi visokih stroškov anode previsoka. V takšnih okoliščinah so bile v letu 1971—1972 raziskave usmerjene v izpopolnjevanje konstrukcije elektrolitske celice v elektrolizi B s Söderbergovo anodo. Program je zajemal:

- rekonstrukcijo anodnega dela elektrolitske celice
- rekonstrukcijo katodnega dela elektrolitske celice
- projektiranje in izdelavo specialnih strojev za rabo v elektrolizah
- projektiranje in razvoj elektronskega krmilnega sistema
- sanacijo sistema za zbiranje in pranje plinov
- dogradnjo novih el. celic na osnovi doseženih racionalizacij v porabi energije

Obsežno aplikativno raziskovalno delo je, razen sanacije sistema za zbiranje in pranje plinov, uspešno opravil strokovni team delavcev TGA, ob sodelovanju raziskovalnih ustanov in firm iz SRS.

V elektrolizi A v tem obdobju niso bile izvajane tako obsežne raziskave. Preizkušana je bila le elektrolitska celica enakega tipa kot v elektrolizi B, vendar pri drugačnih pogojih. Tehnološki zaostanek v razvoju je bil že prevelik, da bi z relativno majhnimi vložki kapitala na osnovi lastnih projektov uspeli bistveno sanirati situacijo v tej elektrolizi. Ta elektroliza se je namreč po 20 letih obratovanja že bližala tehnični iztrošenosti, po tehnološki koncepciji pa je bila stara že več kot 35 let. Zato so bila prizadevanja usmerjena na pomoč tujih firm. K sodelovanju so bile povabljene skoraj vse poznane svetovne firme iz Madžarske, Italije, Francije, Švice (v letih 1974/72), Norveške, SSSR, ZDA (v letih 1974/79 in Japonske (v letu 1979).

Rezultat skoraj 8-letnih raziskav o možnostih sanacije — rekonstrukcije elektrolize A, se kaže v predlogu, ki je izoblikovan v TGA. V objektu elektrolize A za ekonomsko upravičeno sanacijo proizvodnje primarnega aluminija ob pogoju, da morajo biti rešeni tudi mikroklimatski pogoji za delo, ni razpoložljivih tehničnih možnosti. Če smo v letu 1970 še študirali možnost razširitve Söderbergovih anod, je v letu 1975 prišla z ozirom na vedno ostrejšo zahteve v zvezi z delovnimi pogoji in varstvom okolja v ospredje tehnologija predpečene anode, jakosti toka nad 150 KA, zaprte izvedbe s sredinskim posluževanjem in računalniškim vodenjem. To tehnologijo so v srednjeročnem planu razvoja 1976—80 delavci v TGA potrdili kot sprejemljivo, saj edina predstavlja zagotovilo za dolgoročno doseganje ciljev:

- nizke potroške električne energije in surovin kot osnova za ekonomično poslovanje
- visoka stopnja mehanizacije in avtomatizacije, ki pogojuje visoko storilnost dela
- primerne delovne pogoje in zadovoljivo zaščito okolja.

DPD „Svoboda“ Kidričevo

Vzporedno z razvojem in rastjo tovarne se je razvijala tudi kulturno življenje. Tako je bilo leta 1953 ustanovljeno delavsko prosvetno društvo »Svoboda«, ki je nastalo iz bivšega prosvetnega društva. Člani društva so bili v večini delavci tovarne, ki so po napornem delu iskali razvedrilo v sekcijah društva.

Društvo je imelo v glavnem tri sekcije v katere so se vključevali delavci in to: pevska, dramska in folklorno sekcijo. Zraven teh je pa še bila knjižnica in kino sekcija.

Vse sekcije so delovale izredno dobro in dosegale vidne rezultate v domovini in celo izven nje. Posebno sta se izkazali pevska in folklorna sekcija. Slednja je gostovala skoraj po vsej Jugoslaviji in celo nastopala pred tov. Titom, ko je le ta obiskal Ptuj.

Pevska in folklorna sekcija sta gostovali po Sloveniji, Hrvaški, zamejstvu pri koroških slovincih, železarjih v Leobnu in v Pragi. Tako je društvo opravljalo in opravlja svoje kulturno poslanstvo in uresničevalo naloge, ki so bile pred njo postavljene ob ustanovitvi.

Žal pa se je to v zadnjih dveh letih spremenilo, saj smo morali zapreti kino, ker ni bilo dovolj obiskovalcev in je postal nerentabilen. Tu se je predvsem pokazal velik vpliv televizije in oddaljenost dvorane. Društvo si prizadeva, da bi ponovno odprlo kino, vendar je anketa, ki smo jo izvedli pokazala negativno mnenje prebivalcev do kino predstav.

Zaradi pomanjkanja sredstev se je ločila od društva še pevska sekcija in odšla pod okrilje TGA.

Tako danes pri društvu obstoja še folklorna in dramska sekcija, ter knjižnica.

Kljub takšnemu stanju je želja vseh nas, ki opravljamo kulturno poslanstvo, da se čim več članov našega kolektiva in krajanov vključi v vrste katere koli sekcije pri društvu ali izven njega.

Franc Vreže

Delo in življenje organizacije ZK v TGA

Tako kot se je razvijala naša tovarna — z večjimi ali manjšimi delovnimi uspehi — se je v ta razvoj vključevala tudi organizacija Zveze komunistov Slovenije v TGA. Člani Zveze komunistov so v družbenopolitičnem delovanju v kolektivu dosegli določene uspehe in morali premagovati raznovrstne težave in konflikte, ki so se pojavljali v procesu proizvodnje, samoupravljanja in razvoja delovne organizacije. Da je bila dosežena taka razvojna pot, je to tudi odraz delovanja članstva Zveze komunistov v ZK in ostalih družbenopolitičnih organizacijah TGA, občine, republike in federacije.

Organizacija Zveze komunistov v tovarni je vseskozi izpolnjevala vse tiste naloge, ki so jih narekovali kongresi ZKS in ZKJ, vzpodbude predsednika Tita in organov ZKS in ZKJ. Eden najpomembnejših deležev družbenopolitičnih organizacij TGA na področju samoupravnih odnosov je vsekakor ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela, združitve v sestavljeno organizacijo združenega dela in priključitev Livarne Trbovlje v OZD. S to ustavno preobrazbo — organiziranje delovne organizacije na TOZD in DSSS

— je prišlo tudi do preobrazbe organizacije ZK v TGA, od enotne organiziranosti smo prešli na Osnovne organizacije ZK.

Osnovna organizacija ZK je temeljna oblika organiziranja komunistov v TOZD in DS SS. V teh se člani ZK idejno, politično in akcijsko povezujejo — uresničujejo pravice in obveznosti, ki so skupne za vse člane Zveze komunistov Slovenije. Pri tem je pomembno, da se osnovne organizacije ZK borijo za odločujoči položaj in vlogo delavca v razvoju socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosih tovarne. Če pogledamo številčno stanje vidimo, da je bilo leta 1964, 163 članov ZK TGA, leta 1974 je bilo 120 članov ZK, v letošnjem letu pa je v OZK TOZD Tovarna glinice 27 članov, TOZD Proizvodnja aluminija 27 članov, TOZD Predejava aluminija 6 članov, TOZD Vzdrževanje 32 članov, TOZD Promet 13 članov, TOZD Kontrola kvalitete 5 članov in DSSS 58 članov.

Pokali in priznanja TGA

Iz številčnosti članstva vidimo, da je to komaj nekaj več kot 8 odst. vseh zaposlenih; na tem področju obstoja še veliko možnosti, saj skozi vsa leta sprejemamo v ZK v TGA predvsem mlade, katerih priliv se bo ob naravni fluktuaciji še povečal.

Člani Zveze komunistov v TGA so bili skozi vsa leta proizvodnje glinice in aluminija v prvih vrstah za progres in razvoj delovne organizacije, kritično in samokritično so ocenjevali svoje delo in delo organov v TGA in izven — to izpričanost bodo nadaljevali tudi pri vseh velikih ciljih bodočega dela in razvoja naše tovarne.

Aktiv ZB TGA

Aktiv ZB — NOV v TGA Kidričevo je bil formiran 1954. leta, to je v času, ko je tovarna pričela s polzkusno proizvodnjo glinice in aluminija.

Pobudo za formiranje aktiva so dali takrat zaposleni člani ZB — NOV, predvsem člani ZK.

Na prvem ustanovnem občnem zboru leta 1954 je bil izvoljen za predsednika aktiva tov. Ivan Vebler, gradbeni tehnik vodja gradbenega vzdrževanja.

Po nepopolnih podatkih je bilo v tem času zaposlenih 72 članov, ki so bili aktivni udeleženci v NOB, raznih partizanskih enotah, brigadah v Sloveniji in drugih pokrajinah širom Jugoslavije.

Bil je sprejet program dela aktiva.

Aktiv je bil v podjetju registriran kot vse ostale družbenopolitične organizacije.

Ker je bilo takrat delavsko samoupravljanje v povojih in centralizirano (t. j. delavski svet, upravni odbor, org. ZK sindikat itd. so bili člani ZB aktivni delavci v vseh navedenih organizacijah.

Povprečna starost takratnega članstva ob ustanovitvi je bila 32 let.

Aktiv je bil ob ustanovitvi razven sindikalne organizacije številčno druga najmasovnejša organizacija v TGA.

Poleg partijske organizacije, katere desna roka je bil aktiv ZB, so bili borci t. j. člani aktiva nosilci samoupravljanja, organizatorji udarniškega dela, skratka nosilci naprednih revolucionarnih idej.

Aktiv je imel veliki ugled ne samo v delovni organizaciji TGA, temveč tudi izven nje. Aktivnost dela je bila priznana tudi na občinskem odboru, kjer je bil do skoraj vedno zastopan s svojim predstavnikom.

Aktiv so od ustanovitve do danes vodili:

Prvo mandatno dobo — Ivan Vebler, direktor opekarne Pragersko.

Drugo mandatno dobo — Ernest Jamer, upokojenec Kidričevo.

Tretjo mandatno dobo — Ljubomir Komel, umrl 1978.

Četrto mandatno dobo — Albin Tomše, upokojenec Ptuj, ePto mandatno obdobje — Franjo Lončarič, upokojenec Ptuj.

Šesto mandatno dobo — Stane Lampič, upokojenec Kidričevo in

Sedmo mandatno dobo — vodi organizacijo Franc Vreže.

V vodstvu aktiva so od ustanovitve do danes sodelovali:

Detiček VIII, upokojenec

Mesarič Ludvik,

Korpar Franc,

Novak Franc, upokojenec

Sekan Rudi, umrl

Černivec Franjo, upokojenec

Toplek Andrija,

Majačič Ivica,

Anžel Ludvik,

Kokol Anton, upokojenec

Čulibrk Peter, umrl

Elsner Ivan, upokojenec

Gradišnik Jože, upokojenec.

Od ustanovitve aktiva do danes se je članstvo od takratnih 72 borcev zmanjšalo na 30 članov.

Torej smo organizacija, ki se manjša iz leta v leto in bomo čez 5 let ostali brez aktiva ZB. Želja nas borcev udeležencev NOB, ki smo še v kolektivu je, da s svojim delom ta zadnja leta čimveč prispevamo k ureditvi neresenih vprašanj naše delovne organizacije.

Razvoj športa v TGA

Med izgradnjo in prva leta obratovanja se ni dalo pravega povdarka rekreaciji, temveč samo kvalitetnejšemu športu kot je: nogomet, odbojka, atletika in streljanje. Največ uspeha je imel NK »Aluminija«, saj se je leta 1966 uspel plasirati v drugo zvezno ligo.

Vse druge panoge športa pa so zaostajale. V vseh teh društvih so bili pretežno člani delovnega kolektiva.

S športno rekreacijo se je začelo bolj organizirano leta 1964 in to s prijateljskimi srečanji med delovnimi organizacijami: IMPOL, RUŠE-TGA ter VARTEKS — TGA. Ta srečanja so postala tradicionalna, in so povečala interes med delavci do športa in rekreacije, saj je potrebno za takšna srečanja okrog 65 udeležencev v različnih športno kreativnih panogah.

Lahko bi bila še bolj masovna, če bi vključili še delavke teh delovnih organizacij. Bila so tudi občasna srečanja z delovnimi organizacijami iz Ptujja. Iz teh športnih srečanj so se razvile delavske športne igre Ptujja. Sodelovali smo na vseh igrah in v vseh panogah, dosegali smo precejšnje uspehe saj smo bili večkratni prvaki.

Posebne uspehe pa smo imeli v šahu in streljanju, šahisti so skoraj vsakoletni občinski prvaki, bili so polfinalisti v šaherski regiji za TITOV pokal, na delavski olimpijadi Jugoslavije v Puli, pa so dosegli 39. mesto od 203 sodelujočih ekip ter največji uspeh prvaki Jugoslavije v svoji kategoriji na festivalu šahistov za TITOV pokal. Podobne uspehe so imeli tudi naši strelci.

Na pobudo delovne organizacije Tvornice lakih metala Šibenik in TGA Kidričevo leta 1972, so se začele vsakoletne delavske športne igre »ALUMINIJASEV« Jugoslavije.

Te igre niso samo tekmovalnega značaja, temveč za spoznavanje krajev, običajev in ljudi med seboj in povdarek na bratstvo in enotnost naših narodov. Igre se odvijajo vsako leto v drugem kraju, kjer se proizvaja aluminij. Na ta tekmovalna gredu najboljši delavci — tekmovalci, saj se čez celo leto odvijajo najrazličnejša tekmovalna in katerih se opravi selekcija.

Tretja ALUMINIJADA je bila leta 1974 prvi nas v Kidričevem.

Dosedanji uspehi so bili zelo dobri, saj smo osvojili v trajno last prehodni pokal in smo zdaleč najboljša ekipa po skupaj osvojenih točkah. Z novim ciklusom iger smo vključili tudi ženske ekipe.

Z rekreacijo smo začeli ob utoritvi novega bazena v Kidričevem in v Ptujju, saj ima vsak član kolektiva vstop v kopališče v Kidričevem brezplačen, v Ptujju pa regresiramo karte za kopališče.

Prav tako regresiramo tudi smučanje na Pohorju in organiziramo smučarske izlete na slovenska smučišča.

V Poreču imamo aktivno rekreacijo za delavce, ki delajo na delovnih mestih, kjer so delovni pogoji izredno težki.

Ker so potrebe po športu in rekreaciji vse večje je nujno potrebno, da se v delovni organizaciji nekdo profesionalno ukvarja s to dejavnostjo, ker amatersko delo ni tako učinkovito.

Miha KRAMBERGER

Obujeni spomini

Katica Stupanova se spominja: »Ko sem decembra 1950 prišla v Kidričevo, takratno Strnišče, je bil sneg in kraj se mi je zdel puščoben. V tovarni sem začela delati kot normirka. Pisamo smo imeli v obratu vzdrževanja, ki je bil tam, kjer stoji sedaj elektrizna A. Vse skupaj je izgledalo kot kakšna gramoznica — pripravljali so temelje za halo A. Spominjam se, kako me je šef, tovariš Vnuk, poslal normirati izdelavo 30 m kotlov v dekompozirjih. Morala sem plezati po lestvi tudi v sam kotel in šele pozneje sem ugotovila, da je bil to trik varilcev, ki so varili kotle in občudovali moje plezalne sposobnosti.

Normirala sem tudi razkladanje separacij iz vagonov. Ob moji prisotnosti so razkladali po predpisih, ko pa me ni bilo, so večkrat material kar skotalili po hodih.

Delala sem nato v pripravi dela in kot administratorka v strojni. Takrat je bilo še vse na karte in sem navadno malicala le kruh. Včasih sem šla v delavnico, pa je tovariš Šerbela zaklical: »Ali ima kdo čebulo? Katica bi jo rada jedla!« Mislim, da smo se dobro razumeli. Ni bilo razlike med delavcem in nameščencem, vsi smo pridno delali, tudi udarniško, kadar je bilo potrebno.

Stanovala sem v samskem bloku, sedanjih stavbi Kraljevine skupnosti. Mladinci smo bili zelo aktivni, saj smo prejeli kot nagrado za udarniško delo klavir, radio, nešteto zastav in zastavic, kadar smo bili najboljši v delovni akciji, športnih in drugih tekmovanjih. Imeli smo svoj prostor, imenovan »rdeči kotiček« (sedanja pisarna Kraljevine skupnosti). Tam so bile mize in stoli in seveda radio, ena stena je bila polna priznanj in pokalov, last mladincev. Rdeči kotiček je bil skoraj vedno zaseden. Po službi smo se tam sestajali, poslušali glasbo, igrali šah in razne druge igre. Gospodar prostora — mladinec — je skrbel, da je bil inventar na svojem mestu. Ob 22. uri smo prostor zaprli, le ob sobotah in nedeljah je bil kotiček odprt tudi do 24. ure.

Družabno življenje je bilo precej razgibano. Veselice so bile pogosto, vendar smo bolj peli kot pili. V kinodvorani so bile gledališke predstave, ki so jih uprizarjali domači, zelo obiskane. Tudi tamburaši smo pridno vadili ter nato zaigrali v stari menzi na gradu za ples in razvedrilo. Nastopili smo tudi v okoliških vaseh. Dosti bolj družabni smo bili, radi smo si pomagali, pa brez vprašanja ali bo delo plačano.

Tudi tovariš Anžel, ki je prišel v Kidričevo (Strnišče) 1947. leta, ima lepe spomine na začetek gradnje. Stanoval je v žabjaku in se vsak dan s kolesom vozil v službo. Pravi: »Ni nam bilo težko delati udarniško, tudi po več dni zapored, če je bilo potrebno. Radi smo hodili v službo, bili smo kot velika družina.«

Anton Brglez, ki je bil od samega začetka upravnik ekonomije, se rad spominja začetkov, ko je sindikat delil prve nakaznice za radio aparate in dežnike; nekaterim je uspelo priti celo do kangarna.

Na ekonomiji je bilo vedno precej dela. Udarniško so pobirali krompir, pleli čebulo in veselj je bilo pogledati na travnik, ko je nabrusilo kose kar 50 koscev naenkrat.

Družbena prehrana je bila urejena v menzi DUR (Delavsko uslužbenska restavracija) na gradu. Pripravljali so pristno domačo hrano in vedno si lahko dobili repete.

Sindikati je organiziral tudi nogometne tekme. Najbolj obiskane so bile takrat, ko so igrali suhi proti debelim.

Spomini so vsekakor in brez dvoma nekaj, kar nam lahko razveseli ali pa tudi razžalosti, nekaj prijetnega ali pa tudi otožnega — toda spomini so.

Ko sem bil zadolžen, da pripravim tako mini reportažo o minulih spominih, sem se, priznam, znašel v nemali zagati, saj je vseh, ki so gradili našo tovarno toliko, da se je bilo zares težko odločiti kam, in kje koga poiskati. Če bi bilo zvestih sodelavcev našega glasla dovolj, problema vsekakor ne bi bilo, tako pa leži tako odgovorna naloga predvsem na istih ljudeh, ki se trudijo, da bi bilo vse po predvidenem načrtu in programu, ki ga je sprejel UO. Za našo jubilejno številko sem hotel izluščiti vsaj nekaj iz bodelavcev, ki so gradili umljudni gatega jedra spominov naših delavcev, ki so gradili današnjo tovarno in, od katerih je mnogo ostalo zvestih tudi strojem, ki so jih oni montirali. Žal pa je mnogo takih, ki so umrli in jim ob našem jubileju ne moremo seči v roke in jim čestitati ter se jim zahvaliti za vse kar so storili za nas, ki še danes delamo v tej tovarni in skušamo ustvariti čimveč dobrin v dobrobit samih nas ter podjetja in za uspešnost ptujski občini in SRS. Kakšni so bili pogoji dela v času gradnje in kakšni so pogoji danes je velika razlika, vsekakor pa je najbolj izvirno in primerno, da tisti, ki so tovarno gradili, tudi osebno povedo svoja mnenja oziroma svoje spomine na tiste dni — na trenutke, ki so jih doživljali!

Najprej sem na delovnem mestu obiskal tovariša ADOLFA HERTISA, ki je že leta 1946 pričel delati na izgradnji tovarne. Ko sem mu povedal za kaj gre je povedal takole:

»Prišel sem v podjetje leta 1946. Takrat sem delal na anti-korozijskih delih — to je na začetnih premazih raznih konstrukcij. Živo mi je v spominu to kako sva delala skupaj z JANKOM ŽURANOM, ki je danes skladiščnik v skladišču TOZD tovarne glinice. Kakšna je razlika v delu takrat in danes, predvsem kar se tiče varstva pri delu, saj sva se takrat kratkoma sprehajala po raznih konstrukcijah. Ja, ja, danes je to vse drugače in mnogi še vedno nočejo vedeti kaj se pravi varstvo pri delu.

Po odsluženju kadrovskega roka v JLA sem se vrnil in delal kot transportni delavec. Bil sem v raznih skupinah, kjer je pač takrat bila potreba, saj je bila montaža. Seveda sem ponosen ker sem sodeloval tudi pri prižigu prvih dvajsetih peč v elektrizni — halo A, saj se je prav takrat odprla nova epoha tudi za ptujsko občino, za nerazvito območje. Moja največja želja je, da bi se nekateri obratni modernizirali in, da bi tudi sam lahko čimveč doprinesel prav tako kot v času gradnje in montaže.«

Povemo naj še to, da je tov. Adolf sodeloval tudi v raznih samoupravnih organih in, da je marljivo ter vesten delavec.

Tovarišica JOŽEFA FIRBAS (v glinici jo vsi dobro poznamo kot Pepca), je v začetku, ko sem povedal kaj bi se rad pogovarjal z njo, bila malce iznenadena, saj je dejala, da je to že dolgo let in, da se mora spomniti tistih dni izgradnje. Ko je pobrskala malce po svojih spominih je dejala: »V podjetje sem prišla leta 1949. Takratne moje želje so bile različne, ko je tudi razumljivo, saj se vsak želi čimbolj usposobiti in, da se pozneje tudi po tem cenl njegovo delo. Imela sem krajšo prekinitev, nakar sem se ponovno zaposlila leta 1952. Seveda sem resnično ponosna, da sem ena izmed tistih, ki so pomagali pri gradnji naše tovarne. Delala sem na raznih področjih, tako v planskem oddelku, v prometu, v laboratoriju, telefonski centrali, v takratni stanovanjski skupnosti, bila sem tudi tajnica takratnega direktorja tovariša Starpara. Vsekakor mi je v spominu čas, ki sem ga preživela kot delavka v izolaterski skupini, kar mi pomeni doprinos pri gradnji. Od leta 1960 delam

Povedal je takole: »Kot mnogi drugi sem tudi jaz prišel v podjetje leta 1949. Najprej sem se zaposlil v mizarški delavnici, pozneje pa je potreba narekovala nova dela in sem se tako vključil v montažo. Pomagal sem z ostalimi sodelavci pri montaži dekompozirjev, kalcinacijskih peč in v ostalih pogonskih napravah v glinici, delal pa sem skupaj s tovarišem Stankom Kovačecom, ki še danes aktivno dela v TOZD glinice ter z nekaterimi že umrli tovariši, kot so Lašič, Hertiš, Ljubo Komel ter še nekateri drugi.

Kako smo takrat delali? Bil sem eden izmed tistih, ki je prvi spustil lug za proizvodnjo glinice, nosil pa sem tudi hidrat za cepivo v dekompozirjih, vendar takrat na takozvanih »stragah«, kot jih poznajo še vedno na kmetih ko betonirajo. Težki so bili takrat dnevi in časi, toda povem lahko, da sem ponosen, saj nas je takratno tovarništvo še kako povezovalo in utrdilo, in kako bi si želeli, da bi tudi naši današnji novi delavci spoštovali naše minulo delo in, da bi nas posnemali, čeprav imamo danes dosti bolj ugodne pogoje za varno in nemoteno delo.«

Gradnja glinice

v današnji TOZD tovarni glinice, kako delo opravljam pa veste.«

Tovarišica Pepca je s tem končala jaz pa se še nisem zadovoljil z vsemi odgovori. In ker zaradi skromnosti ni hotela povedati kaj več o sebi, mi naj bralc! oprostijo, če dodam še nekaj vrstic. Vsi, ki z njo delamo že vrsto let, vemo, da je bila večkrat aktivna v samoupravnih organih od takratnega upravnega odbora, DS pa do današnje tajnice ogranov samoupravljanja, kjer marljivo ter odgovorno opravlja svoje delo.

Eden izmed tistih, ki so prav tako marljivo pomagali graditi našo današnjo tovarno je bil tudi naš znani »Pišta« ali bolje rečeno ŠTEFAN DONČEC predelavec v glinici — bell del,

In, če spet pristavim svoj lonček, naj povem to, kar je »Pišta« zomolcal, da je bil večkrat aktivno vključen v delo samoupravnih organov, da je bil predsednik v raznih organih samoupravljanja (komisije in odbori), da je zvest in aktiven član ZKS in kar je najbolj značilno, da kljub svoji bolezni (ki je pred sodelavci ne želi pokazati) izredno pridno opravlja svoje delo, kar je tudi eden izmed vzrokov, da je med svojimi delavci izredno priljubljen, saj je ob vsakem času pripravljen pomagati tako z nasveti, kot tudi z osebno pomočjo pri fizičnem delu.

Od našega sodelavca Stanka Perka, sem dobil zapis pogovora med njim in tovarišem SREČKOM PREMUŽIČEM iz anodne mase. Seveda sem želel, da bi

tovariš Perko obiskal še nekatere delavce v TOZD tovarni aluminija, bodisi predelava ali proizvodnja, vendar sem žal dobil le ta zapis:

»V podjetje sem prišel že v času izgradnje, vendar sem pozneje odšel na odsluženje vojaškega roka v JLA. Po vrnitvi sem se ponovno zaposlil v TGA (izgradnja tovarne anodne mase).« Povdaril je, da je že leta 1953 pomagal graditi tovarno in tako smatra, da je v njej tudi njegov delež. Rekel je, da je ponosen in srečen, da je dočkal tak jubilej kot je 25 let obratovanja in, da mu prav zato ni niti malo žal vseh tistih ur in trenutkov, ki jih je vložil v času gradnje. Kot ostali tudi on želi, da bi čimprej prišlo do modernizacije nekaterih obratov (gradnja nove elektrizne) — kajti tradicija proizvajalcev aluminija na dravskem polju se mora nadaljevati in to vsebolj uspešno.

O aktivnosti tovariša Srečka bi lahko govorili na dolgo in široko, predvsem tisti, ki smo z njim skupaj delali v sindikatih in samoupravnih organih ter v KS. Toda, če že kaj govorimo o aktivnostih, potem naj bo ocena za njihovo delo prav njihova aktivnost. To pa res velja za prav vse, ki smo jih lahko omenili v tej mini anketi ali bolje rečeno v prazničnem mini intervjuju. Mnogo je še takih, ki bi jih lahko obiskali, da bi nam povedali svoje vtise. Mnogi bi lahko povedali morda še kaj več. Morda bi moj zapis bil še popolnejši, če bi hoteli vsi, ki sem jih obiskal in prošil za njihov prispevek, povedati svoje spomine, bodisi take ali drugačne iz časa izgradnje, vendar so nekateri smotrili, da njihove izjave niso potrebne oziroma, da ne želijo biti predmet

v glasilu, da bi jih pozneje sodelavci ogovarjali.

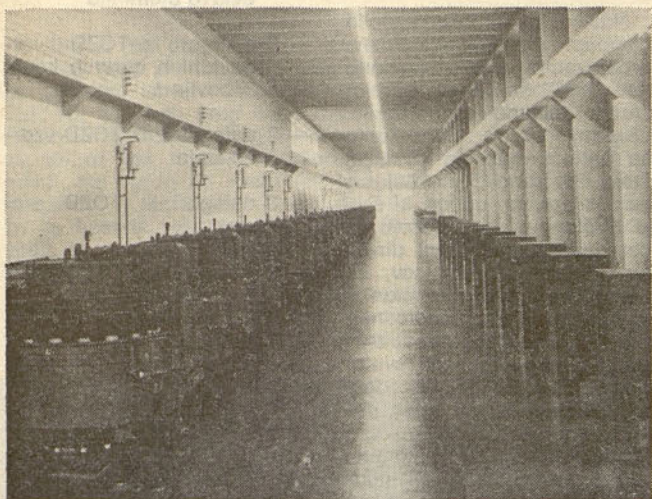
Smatram, da temu ne bi bilo tako, saj bi prav s svojimi izjavami in opisi spominov na tiste čase lahko našim današnjim generacijam razkrili marsikaj. Ker me je krepko pestil čas za ta zapis, mi ni bilo možno obiskati še mnogih naših sodelavcev in sodelavk, ki bi bili pripravljene tudi kaj več povedati o svojih doživljajih v tistih časih, ko se je dejansko kovala oziroma gradila naša današnjost.

Mnoga imena so izostala nezapisana ob četrtsotletnici obratovanja, vendar sem prepričan, da mi bodo vsi oprstili, kajtl zares težko je poiskati vse in jih tudi predstaviti. Njihovo delo pa zato ni niti najmanj manj cenjeno, kot tistih s katerimi smo kramljali, saj so doprinesli enak (če ne morda celo večji delež pri gradnji) doprinos za današnjico. Moj zapis ob prazniku, je namenjen želji, da bi ob tem našem skupnem jubileju obudili spomine na tiste dni izgradnje, da bi enako skupno sodelovali na vseh področjih v vseh TOZD in DSSS, ter, da bi nam naši skupni rezultati tudi nekaj pomenili.

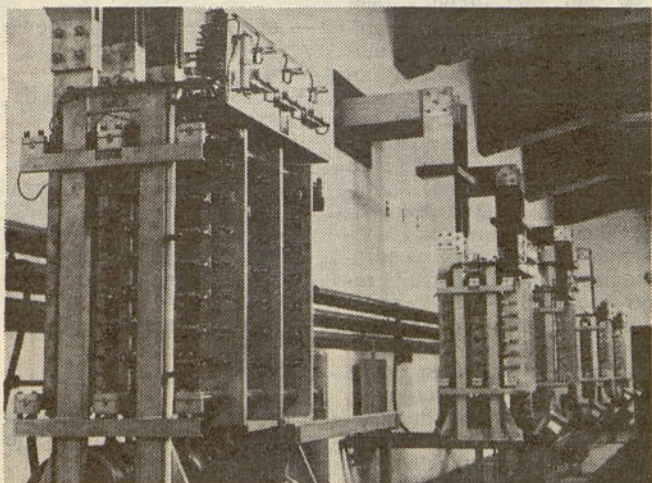
Srčne ter zares iskrene čestitke vsem tistim, ki so pomagali graditi našo tovarno. Srčna nvala vsem, ki so kakorkoli doprinesli svoj delež v tej tovarni in zares prijetno praznovanje našega jubileja. Največja in najbolj iskrena čestitka ob našem jubileju pa bo vsekakor naša skupna prizadevnost, za bodoče še večje uspehe na področju proizvodnje kot tudi na področju samoupravnih odnosov.

Franc MEŠKO

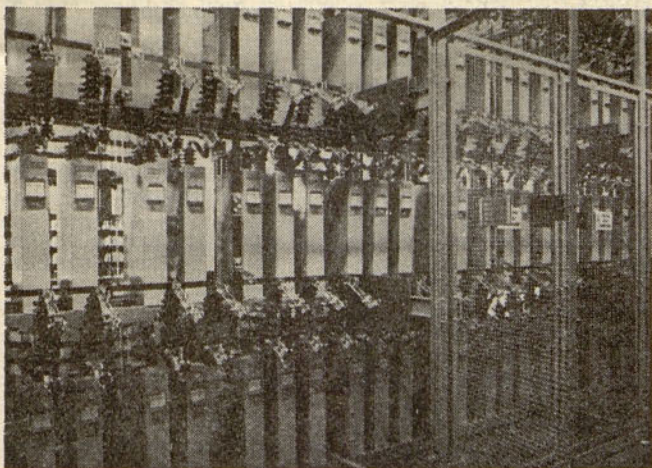
V letu 1968 smo zamenjali živosrebrne usmernike s silicijevimi in s tem smo izboljšali izkoristek usmerjanja

Živosrebrni usmerniki

Silicijevi usmerniki

S kompenzacijsko napravo letno prihranimo milijardo starih din

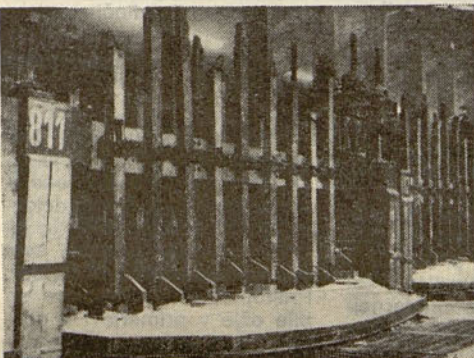
Iz skladišča aluminija

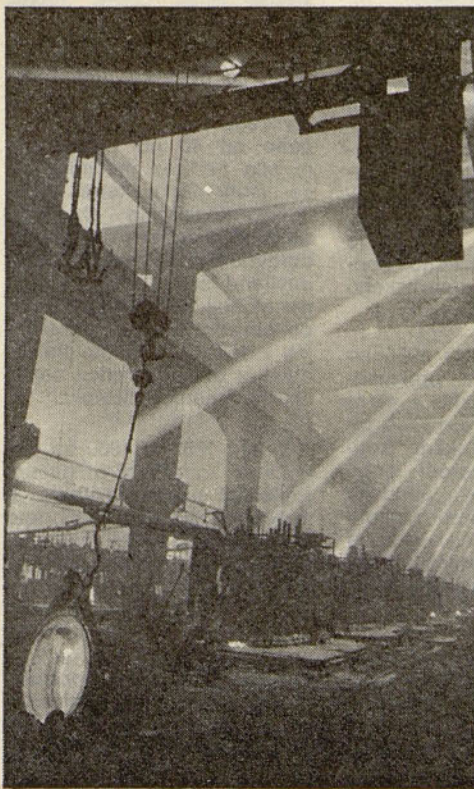
Elektroliza A nekoč

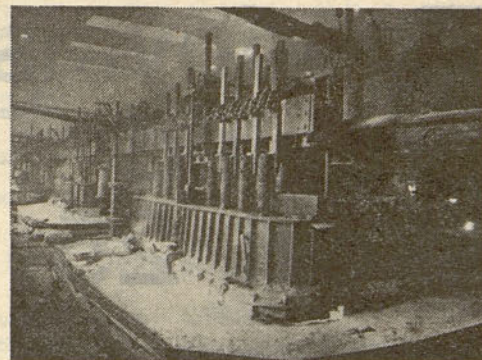
Elektroliza A

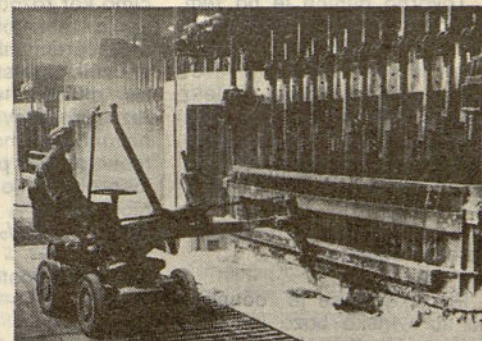
Od leta 1970 do leta 1976 smo imeli v pogonu 12 poskusnih peči na predpečeno anodo

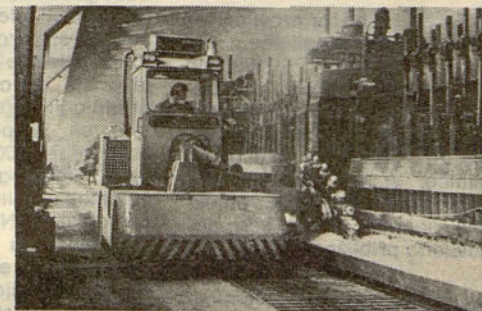
Elektroliza A danes

Peč v elektrolizi A

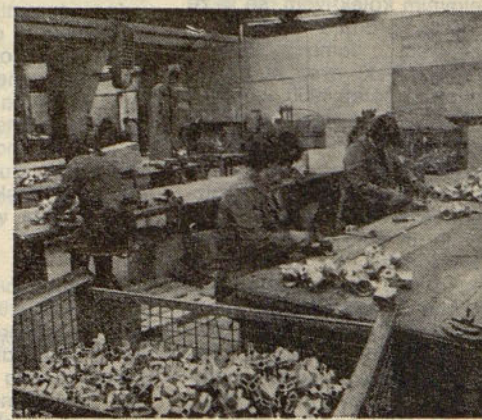
Elektroliza B leta 1964

Elektroliza B danes

Trboveljska livarna

Iz livarne v Trbovljah

Zgodovinski pregled TGA skozi 25 let

V Kidričevem proizvajamo aluminij že 25 let. Zgodovinski razvoj tovarne je pa še nekoliko daljši.

Tovarno glinice je na tem območju začel graditi nemški trust Vereinigte Aluminium Werke med drugo svetovno vojno in sicer že leta 1942. Tovarna je bila locirana na tem mestu zaradi primerne terena, ravnine, ki ni primerna za gojenje poljskih kultur, medtem ko je teren primeren glede na obtežbo objektov.

Pri lokaciji se je računalo na surovinsko bazo in sicer na madžarske boksite in premog iz Zasavja, kar vse je možno dovažati po železnici.

Teren je bil pripravljen za gradnjo tovarne glinice z letno kapaciteto od 160 do 180.000 ton. Zaradi kritičnega stanja nemške industrije se je pričela gradnja objektov za kapaciteto 90.000 ton glinice. V letu 1945 je bilo dograjenih cca 70% objektov, opreme je pa bilo dobavljeno približno 5%.

Od leta 1945 se investicijska dela niso nadaljevala. Po boksitnem sporazumu z Madžarsko leta 1947 se je predvidela tudi gradnja lastne tovarne aluminija — elektrolize v Kidričevem; od leta 1950 do leta 1952 pa zgraditev tovarne glinice, vendar je prišlo do prekinitve tega sporazuma. Kljub temu se je delo na gradbišču intenzivno nadaljevalo: dograjevala se je tovarna glinice s kapaciteto 45.000 ton in tovarna aluminija s kapaciteto 15.000 ton surovega aluminija.

Vzporedno z gradnjo tovarne se je začela gradnja stanovanjskih blokov v naselju, samskih domov in restavracije. Po sprejemu zakona o predaji državnih gospodarskih podjetij v upravljanje delovnim kolektivom, se je že v času gradnje uveljavljalo delavsko samoupravljanje, prvi delavski svet je bil izvoljen že poleti 1950. leta.

Od leta 1954 dalje nastopi obdobje redne proizvodnje. V letu 1955 je že bilo proizvedeno preko 8.000 ton aluminija in 33.600 ton glinice. Proizvodnja je postopoma vsako leto rastla. Leta 1958 so bile dosežene v proizvodnji optimalne kapacitete; istega leta pa je pričela obratovati tudi takrat najbolj avtomatizirana tovarna pri nas, t. j. tovarna anodne mase. V tem letu je bilo proizvedeno

16.800 ton aluminija in 43.700 ton glinice.

Nadaljnje razdobje in sicer od leta 1960 lahko označimo kot razdobje izpopolnjevanja tehnološkega procesa brez sprememb obstoječih osnovnih sredstev in priprava na pričetek gradnje druge faze. Izboljšave — tako imenovana normalizacija — v tehnološkem postopku zvišajo proizvodnjo v tovarni glinice za 27% v tovarni aluminija pa 17%.

Stolpni postopek proizvodnje glinice — primaren le za eksploatacijo slabših vrst boksitov se je izkazal kot neekonomičen in ni zagotavljal možnosti uspešnega vključevanja v svetovni trg. Tudi proizvodnja aluminija v obstoječih elektrolitskih pečeh je razmeroma draga. Vse to je privedlo do sklepa, da je prišlo do odločitve za izgradnjo II faze glinice s katero se je povečala proizvodnja za 100% ob zamenjavi stolpnega postopka z avtomatiziranim Bayerjevim postopkom. Nadalje je bilo sklenjeno, da je pristopiti h gradnji nove elektrolize v tovarni aluminija z modernjšimi elektrolitskimi pečmi, sedanja hala B.

Razdobje od leta 1961 do 1964 označujemo kot razdobje gradnje II. faze Kidričevega. Namen te gradnje je podvojitev proizvodnih zmogljivosti tovarne glinice in tovarne aluminija za kar se izvajajo investicijska dela v vrednosti preko 12 milijard din. Takrat visoka mehanizacija in avtomatizacija II. faze je omogočala podvojeno proizvodnjo brez povečanja števila zaposlenih delavcev, kvalifikacijska struktura se je morala pri tem bistveno spremeniti, vzgajati je namreč bilo potrebno specializiranega industrijskega delavca.

Med leti 1955 do 1965 so vedno spremljale proizvodnjo težave z oskrbo z električno energijo, zato niso bile proizvedene takšne količine aluminija zaradi slabe elektroenergetske situacije in je sleherno leto izpadlo tisoče ton aluminija, saj so bile elektrolitske peči tudi po cele mesece v celoti izklopljene.

Z zagotovitvijo nove elektrolize leta 1963 je celotna zmogljivost proizvodnje aluminija dosegala 42.000 ton. S tem je bila tudi v aluminiju zaključena druga faza povečanja proizvodnje, ki se je izvajala v celotni tovarni.

Proizvodnja aluminija skupaj z gnetnimi in livarskimi zlitinami je v letih od 1965 do 1978 znašala: 1965 — 32.112 ton, 1970 — 41.735 ton, 1971 — 39.582 ton, 1972 — 41.088 ton, 1973 — 37.614 ton, 1974 — 40.972 ton, 1975 — 46.574 ton, 1976 — 46.153 ton, 1977 — 47.228 ton in 1978 — 47.383 ton.

Proizvodnja glinice se je v letih 1970 do 1978 gibala v tisočih tonah takole: 1970 — 120,4; 1971 — 118,3; 1972 — 126,0; 1973 — 121,8; 1974 — 124,0; 1975 — 126,0; 1976 — 110,9; 1977 — 116,6 in 1978

— 123,3. V teh številkah je zajeta proizvodnja glinice in proizvodnja prodanega aluminijevega hidrata preračunanega v glinico.

Vzporedno z razvojem in rastjo tovarne, kakor tudi samoupravnih organov sta se razvijali in rastle tudi organizacija zveze komunistov in sindikata kot idejni politični sili in voditeljici delovnega kolektiva Kidričevega, ki ni imel bogatih izkušenj, zato je bila tem bolj težka in odgovorna vloga subjektivnih sil v borbi za izpolnjevanje delovnih nalog in zavestnih samoupravnih odločitev.

Razvoj samoupravljanja od leta 1950.

Že v letu 1950, ko je bila tovarna še v izgradnji, je bilo uvedeno delavsko samoupravljanje tudi v naši delovni organizaciji. Izvoljen je bil prvi 40-članski delavski svet in 9-članski upravni odbor. Pristojnosti teh organov so bile ožje v primerjavi s poznejšimi, predvsem so bile posvetovalnega značaja, ker ni bil izpolnjen osnovni temelj delavskega samoupravljanja, t. j. odločanje o materialnih dobrinah, saj je bilo podjetje vse do leta 1954 v investicijski izgradnji.

Prva reorganizacija samoupravljanja je bila izvedena takoj po pričetku redne proizvodnje. Število članov delavskega sveta je bilo povečano od 40 na 60. S tem je bila podana možnost, da se člani delavskega sveta lahko uspešneje obveščali delavce o zadevah, ki so jih obravnavali na sejah. Ustanovljene so bile tudi skupne članov delavskega sveta po obratih, ki so na sestankih z delavci obravnavale zadeve iz dnevnih redov sej in zbiralale mnenja delavcev.

V letu 1959 in 1960 so bile obširne razprave o decentralizaciji samoupravljanja, ki je bila uveljavljena 1961. leta s sprejemom pravil podjetja. Samoupravljanje je bilo takrat organizirano takole: na nivoju obratov so bili sveti proizvajalcev ekonomskih enot, kot osrednji organ upravljanja je ostal centralni delavski svet z izvršilnim organom — upravnim odborom. V delovni organizaciji so bile ustanovljene tri proizvodne enote in ena servisna enota — proračunska enota. V

vseh ekonomskih enotah je bilo 14 proizvodnih enot, v proračunski enoti pa 3 sekcije.

Naslednja reorganizacija samoupravljanja in delovne organizacije je bila izvedena leta 1966, ko je bil sprejet statut delovne organizacije. Osrednji organ upravljanja še ostane delavski svet, ki šteje 60 članov, izvršilni organ je upravni odbor, ki šteje 8 članov, po položaju je kot deveti član glavni direktor. Sveti proizvajalcev, ki štejejo od 20 do 40 članov so pa izvoljeni v naslednjih delovnih enotah: glinica, aluminij, energetika, vzdrževalni obrati, promet in osrednje službe. Za pomembnejša delovna področja so izvoljene tudi stalne občasne komisije imenovane je še bil nadzorni odbor.

V letu 1971 je bil sprejet novi statut delovne organizacije. S sprejemom tega statuta je bila uveljavljena nova organizacija upravljanja. Izvoljen je bil 60-članski centralni delavski svet po organizacijah združenega dela po delegatskem sistemu. Formiranih je bilo 13 kolektivnih izvršilnih organov z razdobljenimi pristojnostmi. S spremembami in dopolnitvami tega statuta so astali samo štirje kolektivni izvršilni organi. Samoupravni organi organizacij združenega dela: glinica, aluminij, energetika, vzdrževanje, promet in skupnih služb, so bili, delavski sveti in njihovi kolektivni izvršilni organi.

Že pred sprejemom Zakona o združenem delu smo v naši delovni organizaciji pripravljali program sprejema novih samoupravnih splošnih aktov, ki jih je narekoval ta zakon. Ta zakon je rezultat skupne in enakopravne udeležbe odgovornih dejavnikov vseh naših republik in pokrajin in vseh struktur naše družbe. S tem zakonom je zagotovljena enotnost organiziranih socialističnih sil in samoupravni duh vseh temeljnih rešitev. Ravno to dejstvo ponovno potrjuje moč naše socialistične, samoupravne, demokratične in federalne ureditve, ki je ne samo porok enakopravnosti v odločanju, temveč tudi visoke stopnje učinkovitosti v reševanju problemov in skupnega interesa.

Skladno s tem zakonom smo pripravili vrsto novih samoupravnih splošnih aktov — samoupravnih sporazumov, statutov in pravilnikov.

Po določilih Samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo TGA »Boris Kidrič« Kidričevo je sedaj struktura organov upravljanja naslednja:

Delavski svet TGA se sestoji iz 35 delegatov, sestavljajo ga:

— 5 delegatov iz TOZD tovarna glinice

— 6 delegatov iz TOZD proizvodnja aluminija

— 3 delegati iz TOZD predelava aluminija

— 3 delegati iz TOZD livarna lahkih barvnih kovin Trbovlje

— 7 delegatov iz TOZD vzdrževanje

— 3 delegati iz TOZD promet

— 3 delegati iz TOZD kontrola kvalitete in

— 5 delegatov iz delovne skupnosti skupnih služb

Kolektivni izvršilni organi delavskega sveta TGA so:

— odbor za finančno poslovanje

— odbor za gospodarjenje TGA

— odbor samoupravne delavske kontrole TGA

— komisija za izvajanje določil zakona o združenem delu

— odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito

— skupna disciplinska komisija

Struktura samoupravnih organov v TOZD in DSSS je naslednja:

— delavski svet TOZD oz. DSSS, ki imajo naslednje izvršilne organe:

— odbor za gospodarjenje

— odbor za kadrovske splošne zadeve

— odbor samoupravne delavske kontrole

— odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito

— komisija za izvajanje določil zakona o združenem delu

— komisija za obravnavanje delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Razvoju samoupravljanja posvečamo vso skrb, predvsem v smeri čim učinkovitejšega neposrednega samoupravljanja. Vse pomembnejše odločitve, kot so sprejem samoupravnih sporazumov in drugih samoupravnih splošnih aktov so v zadnjem obdobju na referendumu in zborih delavcev.

Delavci delovne organizacije so aktivno vključeni tudi v delegatsko bazo širše družbeno politične skupnosti in samoupravne interesne skupnosti, saj imamo izvoljene splošne in posebne delegacije za organe teh skupnosti.

aluminija s58ibsbK. O.

Mladi v TGA

Danes se delo oziroma aktivnost mladih precej razlikuje od dela pred petindvajsetimi leti. Res je, da so mladi ob pričetku obratovanja delovne organizacije naredili največ, saj so imeli pred sabo cilj — čimprej zgraditi delovno organizacijo. Če se pogovarjamo s katerim od delavcev, ki so takrat bili aktivni mladinci, ponavadi slišimo: »Kaj vi mladi, saj sploh ne veste kaj je to delo. Mi smo bili pravi mladinci, mi smo gradili od jutra do večera ...« Verjetno so te besede resnice. Res pa je tudi, da je takrat mlade vodil en sam in veliki cilj, kaj kmalu pa so opazili tudi rezultate svojega dela.

Če gledamo aktivnost mladih v naši delovni organizaciji danes, pogostokrat ugotovimo, da mlademu človeku manjka volje. Volje do organiziranja, vodenja, akcij, torej sploh do

Na sestanku KS ZSMS TGA. Foto: Srđan Mohorić

dela. Nekaj čez 300 nas je. Vsi srečni in ponosni, da smo državljani naše lepe in mirne Jugoslavije. Vsi ponosni, da nas vodi tovariš Tito, toda ne zavedamo se dovolj, da bi bili koristni in dobri državljani le, če bi se lahko pohvalili s svojim delom, družbeno-političnim udejstvom, humanimi akcijami in še bi lahko naštevali. Žalostno je predvsem to, da nas izmed 300 mladih kaže zanimanje za delo le peščica. In še tu, v tej majhni skupini »aktivnih« prihaja do trenutkov nezainteresiranosti, pomanjkanja časa, zgovaranja zaradi osebnih problemov in še marsikaj drugega. Na tak način pa si seveda ni mogoče izbojevati svojega mesta v delovni organizaciji. Toliko problemov je prisotnih, velikokrat bi želeli na kakšnem sestanku, kjer se obravnavajo problemi, priti s predlogom, da bi tudi mi mladi lahko prispevali k hitrejši rešitvi problemov. Toda kaj, ko se niti ne uspemo sestati pred ali po tako pomembnih dogodkih. Sami se zavedamo, da smo premalo aktivni, da smo preveč nezainteresirani za različne akcije, pa vendar bi ob tej priliki morali reči tudi kaj pohvalnega o našem delu v zadnjih petih letih.

Organizirani smo po TOZD. Vsaka TOZD in DSSS ima svojo osnovno organizacijo, ki jo vodijo 3 člani predsedstva, med njimi pa koordinira delo Koordinacijski svet ZSMS TGA, ki ga sestavljajo predstavniki vsake TOZD.

Želeli bi vam predstaviti akcije, ki smo jih mladi TGA izvedli v zadnjih letih:

- z mladimi iz ptujskih delovnih organizacij smo organizirali športno srečanje in se pomerili v različnih disciplinah. Srečanje smo sklenili s piknikom,
- obiskali so nas mladi iz dveh delovnih organizacij iz Arandjelovca, s katerimi smo preživeli 3 dni in izmenjali izkušnje pri svojem delu,
- naslednja je bila humana akcija, ko smo zbrali oblačila in šolske potrebščine in z njimi razveselili otroke iz osnovne šole Rodni vrh,
- dvakrat smo pomagali pri urejanju cest v Halozah,
- organizirali smo osnovno šolo za mlade delavce, ki še niso imeli končane osnovne šole,
- nekajkrat smo se srečali z mladimi iz IMPOL-a in poskusili navezati tesnejše stike. Skupaj z njimi smo tudi organizirali 2-dnevni seminar pri Treh kraljih na Pohorju,
- organizirali smo spoznavni večer z namenom, da bi se mladinci iz naše delovne organizacije med seboj spoznali in bi vsi skupaj pričeli delati,
- trikrat smo se udeležili »Karaven mladih«.
- nekajkrat smo se srečali s štipendisti naše delovne organizacije,

- večkrat smo se udeležili tudi različnih seminarjev, da bi nam bilo pri delu lažje,
- obiskali so nas mladinci z rudnika boksita Jajce, kateri so nam predstavili svojo organiziranost in delo,
- organizirali smo 6 delovnih akcij in zbirali odpadno železo in pločevino okrog obratov delovne organizacije,
- 10 mladincev se je udeležilo zveznih in republiških akcij,
- organizirali smo enodnevno akcijo brigadirjev-veteranov v Dornavi. Pri delu smo pomagali zadnji izmeni brigadirjev. Te akcije se nas je udeležilo 10,
- sodelovali smo pri vseh proslavah ob državnih in drugih praznikih, urejevali prostore ob vseh referendumih,
- veliko mladih nas je bilo vključenih v akcijo NNNP tako v delovni organizaciji kot v krajevnih skupnostih,
- pravtako nas je veliko vključenih v samoupravne organe po TOZD in DSSS.

Se bi lahko naštevali, vendar nam te in še veliko naslednjih akcij ne bodo pomenile veliko, če nas bo sodelovalo le nekaj, če ne bomo našli poti do večje zainteresiranosti drugih mladincev, če ne bomo pripravljene na sestanke izven delovnega časa, če ne bomo organizirali izlet in se zanj ne bo prijavil nihče ...

MLADINKE — MLADINCI! Ni potrebno čakati, da vas povabimo k sodelovanju, vsak od vas lahko postane dober in aktiven mladinec takoj po nastopu dela. Samo kratek čas imamo možnost, da smo pravi in aktivni mladinci. Naredimo nekaj, da se bomo lahko tega vedno z veseljem in ponosom spominjali. Toda za vse to nas mora biti več.

Ob 25-letnici obratovanja naše delovne organizacije vam iskreno čestitamo in vas vabimo k sodelovanju.

Predsednica KS ZSMS TGA:
Marija Muzek

Ob tovarniškem prazniku iskreno čestitamo vsem, ki so dopolnili 10, 20 in 30 let delovne dobe

TOZD TOVARNA GLINICE

10 let:
Zajšek Lovrenc, Vinkler Alojz

20 let:
Glažar Ivan, Bervar Ivan, Trstenjak Mirko, Vindiš Jakob, Tement Jakob, Bezjak Alojz, Zupanič Janez, Zajšek Jakob, Brglez Jože, Novak Jože, Kondrič Anton, Svenšek Ernest, Podgoršek Franc, Ivančič Mirko, Murko Anton, Pulko Hedvika, Kornik Franc, Mojež Juraj

30 let:
Mesarič Jakob, Kramberger Ludvik, Zemljčič Stanislav, Kreslin Štefan, Braunstein Jože, Ivančič Ivan, Hertiš Adolf, Dončec Štefan, Plajnshek Jožef, Žuran Janez, Petek Franc, Plajnshek Ana, Hadler Štefan

TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA

10 let:
Jevšenak Stanislav, Fišer Ivan, Jeza Anton, Kurbus Janez, Šori Alojz, Perko Stan-ko, Kmetec Anton, Pintarič Filip, Milošič Stanislav, Sitar Franc, Horvat Mirko, Cafuta Jože, Šteineker Anton, Gajser Boris, Kovačec Pavla

20 let:
Tašner Franc, Vidovič Anton, Jeza Lovrenc, Cestnik Alojz, Lozinšek Mirko, Dovečar Janez, Murko Avguštin, Šker-

get Ludvik, Dovhan Jaroslav, Merc Franc, Auer Anton, Lozinšek Franc, Kumer Ciril, Irgl Feliks
30 let:
Ivanuša Ivan, Levičnik Anton, Vidovič Anton, Milošič Alojz, Jabložnik Maks, Lebar Ivan, Majcen Helena

TOZD PREDELAVA ALUMINIJA

10 let:
Kmetec Anton, Godec Stanislav, Zajc Ciril, Vinko Ivan, Bauman Avgust

20 let:
Dobnik Anton, Podgoršek Franc, Mlakar Janez, Mohorko Nežika, Pernat Anton, Vučkovič Josip

TOZD LIVARNA LAHKIH BARVNIH KOVIN

10 let:
Gobovc Franc, Matko Jože, Žibert Franc, Žibert Miroslav, Grmovšek Ana, Cestnik Ivanka, Robek Mihael, Guna Miro, Vajdič Janez

20 let:
Arh Albin, Forte Štefan, Skušek Leopoldina

30 let:
Kuder Alojzija, Zupan Anton

TOZD VZDRŽEVANJE

10 let:
Dvoršak Viktor, Širc Franc, Kmetec Maks, Selinšek Ed-

vard, Acimovič Predrag, Hohnec Bruno, Aubel Marjan

20 let:

Horvat Branko, Turk Alojz, Tomažič Franc, Planinc Branko, Erjavec Adolf, Ivanuša Anton, Kosec Franc, Kline Franc, Vajsbaher Franc, Gužvinec Josip, Mesarič Marija, Fridl Karl, Pojčar Franc

30 let:

Kramberger Konrad, Jeza Mihael, Kopajnik Ivan, Spolenak Jakob, Vnuk Ivan, Šprah Janez, Maroh Franc, Gašperšič Franc, Šerc Vlado

TOZD PROMET

20 let:

Pukšič Franc, Cafuta Alojz, Bratovščak Stanko, Anderlič Jožef, Rajh Jožef, Majhen Janez, Jagarinec Jakob, Zagarščak Josip, Peršuh Anton

30 let:

Mihelič Danilo, Zdravec Anton, Hrovat Ciril, Verlek Vin-ko, Kajzersberger Štefan

TOZD KONTROLA KVALITETE

10 let:

Zafošnik Anton, Selinšek Franc, Škrinjar Herman, Belšak Marija

20 let:

Vtič Franc, Krajnc Janez, Belšak Marjan, Rakuš Martin, Plej Edita, Rojs Hilda

30 let:

Praprotnik Stanko

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

10 let:

Lajh Janez, Šajn Nada, Aubelj Nada, Kokol Alojz, Bencik Sonja, Premzl Rozika, Zajšek Kristina, Hazabent Dušan, Lah Anton, Kovač Miroslav, Milinovič Danica, Toplak Emilija, Bednjički Silva, Zajšek Franja

20 let:

Letonja Klotilda, Podbreznik Hrabroslav, Vuk Janez, Valenko Ferdo, Vidovič Janez, Hrnec Janez, Milošič Martin, Šalamun Ana, Pihler Jožef, Travnikar Anton, Tominc Nada, Jeza Marija, Murata Jožefa

30 let:

Auer Franc, Heric Zoran, Stupan Katarina, Čatorič Jože, Kmetec Stanislav, Petrovič Venčeslav, Cetl Franc, Acimovič Matilda

Skrb za kadre

V TGA »Boris Kidrič« Kidričevo posvečamo delavcem vedno večjo pozornost, saj se postopoma vsi začinjamo zavedati, da je osnova celotnega proizvodnega procesa človek — delavec. Danes ni več problem nabavit sodobne tehnologije, temveč je vedno večji problem dobiti delavca, ki bo znal delati s temi stroji. Zato, da bi dobili in zadržali ustrezne kadre mora TOZD posvečati vedno večjo pozornost štipendiranju, razvoju družbenega standarda in skrbi za delavca.

Preden si ogledamo kakšna je bila skrb za zaposlene, pogledajmo koliko nas je bilo, koliko nas je in kakšna je naša struktura. V letu 1954, ko je pričela tovarna poskusno obratovati nas je bilo 1055, sedaj po 25. letih pa nas je že preko 2000.

Leto 1954 je bilo zaposlenih 548 nekvalificiranih delavcev, 63 polkvalificiranih, 274 kvalificiranih, 39 visokokvalificiranih, 76 nižjestrokovnih, 39 s srednjo šolo, delavcev z višjo šolo nismo imeli, visoko šolo pa je imelo 16 delavcev.

Danes je v delovni organizaciji 2230 delavcev, od tega 641 KV, 163 VKV, 322 NKV, 741 PKV, 78 z višjo strokovno izobrazbo, 194 s srednjo, 49 z višjo in 42 z visoko strokovno izobrazbo.

PRIMERJAVA PODATKOV

Šolska izobrazba oz. kvalifikacija	Leto 1954	Leto 1979	Indeks 1954=100
VS	16	42	262,5
VIŠ	—	49	490
SS	39	194	497,4
NS	76	78	102,6
VKV	39	163	418
KV	174	641	234
PKV	63	741	1176
NKV	548	322	59
SKUPAJ:	1055	2230	211

Povprečna starost zaposlenih v TGA je preko 38 let, kar pomeni, da smo relativno star kolektiv. Povprečna delovna doba delavcev TGA pa je 15 let, kar pove, da smo stalen kolektiv. Šele v zadnjih letih se je povečala fluktuacija delavcev, saj se je procent fluktuacije gibal okrog 5, kar je bilo med najnižjimi v Jugoslaviji. Procent fluktuacije pa se je močno povečal v letošnjem letu, saj znaša v letošnjih 9 mesecih že 7,34. Navečji odhod delavcev v veliki meri vplivajo slabe delovne razmere, slabo zdravstveno stanje delavcev (veliko številno invalidskih upokojitev) ter seveda povečana možnost zaposlovanja v drugih organizacijah (novi obrati na Ptuj).

Čeprav so bile investicije v standard zaposlenih že v letih izgradnje zelo velike, dokaz za to je naselje Kidričevo, se je načrtnejša in vsestranska skrb za kadre pričela šele z ustanovitvijo kadrovske službe, ki je bila po tem vsa leta poleg samoupravnih organov in družbeno političnih organizacij pobudnica raznih akcij za izboljšanje stan-

darda zaposlenih.

Najvišji materialni prispevek podjetja za standard zaposlenih pomeni vsekakor izgradnja več kot 500 družbenih stanovanj, mimo tega pa še razdelitev več kot milijardo starih dinarjev individualnim graditeljem kot kredit za izgradnjo ali adaptacijo stanovanjskih hiš. Lahko rečemo, da vsa leta prav zaradi izredne pozornosti, ki smo jo posvečali stanovanjskemu standardu, nismo poznali stanovanjske krize. V zadnjih letih se je sicer stanovanjska problematika nekoliko zaostrila vendar še zdaleč ni taka kot jo poznajo drugod po naši državi.

IZOBRAŽEVANJE DELAVCEV

Hkrati z ustanovitvijo kadrovske službe je pričeli delati tudi izobraževalni center, kjer se je mnogo zaposlenih usposobilo za delo v proizvodnji glinice in aluminija.

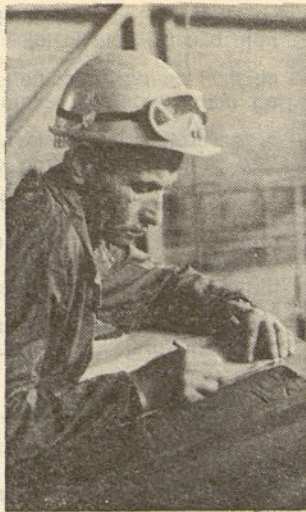
Delavci TGA posvečamo vedno večjo pozornost izobraževanju. Prizadevamo si, da bi bil nivo znanja naših delavcev večji, kajti le tako bomo lažje sledili sodobni tehnologiji, jo razvijali in pripomogli k temu, da bo delavec lažje delal, bolje in več naredil. Izobraževalna dejavnost v TGA zajema več področij in sicer: redni študij, študij ob delu, interno izobraževanje, funkcionalno izobraževanje, družbeno-

politično izobraževanje in počitniška praksa.

Lahko rečemo, da smo tista delovna organizacija, ki uresničuje kongresne dokumente in družbene dogovore, kjer je zapisano, da moramo štipendiranje in pomoč delavcem pri študiju razvijati in širiti. Trenutno štipendiramo 142 učencev in študentov, za študij ob delu dobiva pomoč 80 delavcev. Interno usposobimo letno okrog 120 delavcev na raznih stopnjah od PKV do VKV. V šolskem letu 1978-79 smo organizirali delovodsko šolo, ki jo je končalo 20 delavcev. Vedno bolj sodelujemo s šolami, s pomočjo katerih dobivamo ustrezno usposobljenost delavcev.

Učencem in študentom omogočamo počitniško prakso in praktični pouk, da se tako seznanijo z bodočim delom, okoljem in sodelavci. Letno je na počitniški praksi okrog 200 učencev in študentov v mesecih julij in avgust.

Pripravljamo se na usmerjeno izobraževanje zato lahko rečemo, da je nastalo revolucionarno ob-

Gliničar

dobje vzgoje in izobraževanja, kar bo imelo velike spremembe pri organizaciji in izvajanju izobraževanja tudi v TGA.

VARSTVO DELAVCEV

Skrb za varstvo delavcev, ki so sodelovali pri proizvodnji prve tone aluminija, je bila prisotna že v fazi izgradnje tovarne, saj so se hkrati z izgradnjo tovarne gradila tudi stanovanja za delavce in njihove družine. Postopoma so se oblikovale tudi druge oblike dejavnosti, ki so nudile možnost za uresničevanje potreb zaposlenih.

Zdravstveno varstvo delavcev se je začelo z zaposlitvijo prvega zdravnika v obratni ambulanti dr. Predana v letu 1955. Oblike zdravstvenega varstva so se vedno bolj izpopoljevale. Od klasičnega zdravljenja in nudenja prve pomoči za vse izmene se je oblikovalo preventivno in kurativno zdravstveno varstvo delavcev s poudarkom na preprečitvi. Še tako izpopolnjena oblika zdravstvenega varstva pa ne bo mogla zavezati slabšanja zdravstvenega stanja zaposlenih, kolikor ne bodo v bližnji prihodnosti odpravljene škodljivosti in nemale fizične in psihične obremenitve, ki so jim delavci izpostavljeni pri delu.

Težki pogoji dela in življenja delavcev so bili povzročitelji nezgod pri delu, poklicnih in drugih obolenj zaposlenih. Pojavili so se prvi delovni invalidi, za katere je bilo treba poskrbeti ustrezno zaposlitev. Pojav invalidnosti in potreba po pomoči za zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb socialno ogroženih delavcev in njihovih družin, je narekovala oblikovanje službe, ki je nudila pomoč ljudem v stiski. Tako smo v letu 1962 zaposlili prvo socialno delavko. V letu 1963 se je socialna služba povečala na dva socialna delavca, ki pa sta obsežno socialno problematiko le

stežka obvladovala. Številni primeri invalidnosti in socialne težave so prisiljevali socialno službo le v reševanje sprtnih slučajev, za nujno potrebno preventivno socialno varstvo delavcev ni ostalo mnogo časa.

Socialno varstvo delavcev zajema danes pomoč sodelavcem v stiski — materialni ali osebni, skrb za posebne kategorije delavcev — delovni invalidi, matere samohranilke, mladi delavci, upokojniki in alkoholiki. Številne oblike materialnih solidarnostnih pomoči so določene v samoupravnih aktih in zagotovljene z letnimi plani. Najštevilnejše so pomoči pri šolanju otrokom umrlih delavcev.

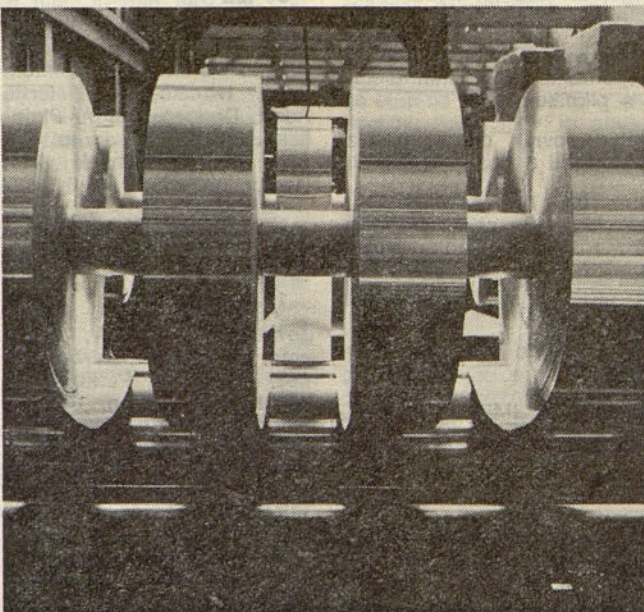
Socialna problematika v naši delovni organizaciji nam narekuje prehod iz kurativnega socialnega varstva na preventivno socialno varstvo delavcev, ki bo skupaj z ekonomskimi cilji, tvorilo enotni cilj — povečanje produktivnosti dela in s tem povišanje dohodka kot osnove za rast socialne varnosti, napredovanje delovnih in življenjskih pogojev naših delavcev.

Za doseg te ciljev bomo morali ustvariti ustrezne pogoje za delovanje socialne službe, zaposliti še strokovnjake s področja soc. dela, psihologije in sociologije dela. Predvsem pa moramo izrabiti vse možnosti sodelovanja na nivoju SOZD in z zunanjimi inštitucijami.

LETOVANJE IN REKREACIJA DELAVCEV

Ob spoznanju, da spričo vse zahtevnejših pogojev dela, delavci nujno potrebujejo več rekreacije in več kvalitetnega in aktivnega odmora ter ob upoštevanju naših želja, potreb in finančnih možnosti smo prišli do naslednjih spoznanj:

- večati moramo kapacitete za letovanja in to na tak način, da združujemo sredstva z OZD, ki gradijo objekte za letovanja. Menimo namreč, da ima takšen način pospeševanja delavskega turizma določene prednosti za delavce in za našo OZD
- delavci imajo možnost letovanja v različnih krajih,
- na razpolago so vsi športno rekreacijski objekti in igrišča, preskrbljeno je za prehrano in zabavo,
- gradnja takega objekta je cenejša,
- s celotnim izkoriščanjem zmogljivosti se zmanjšajo fiksni stroški za prenočitve.

Folija

— odpade skrb za vzdrževanje objekta in za kader.

Tako smo za zagotavljanje objekta in letne rekreacije združili sredstva za nakup kapacitet v Nerezinah na Lošinju (16 ležišč), v turističnem centru Pungart na Pohorju (11 ležišč), v počitniškem naselju Červar pri Poreču (16 ležišč).

AKTIVNA REKREACIJA

Delavec je pri delu izpostavljen delovanju plinov, pare, industrijskega prahu, dreplihu, mrazu. Velik del svojega življenja preživi v neugodnih življenjskih razmerah, kar privede do pogoste utrujenosti in do raznih poškodb. Najbolj pa se javlja porast dihalnih, krvno žilnih in živčnih obolenj, progresivno padanje telesne zmogljivosti, ob istočasnem porastu telesne teže.

Pregled rezultatov obdobjih zdravstvenih pregledov je v naši OZD vsako leto dal enako sliko. Na prvem mestu so obolenja dihal, predvsem kronični bronhitis. Ocena delovne sposobnosti nam je pokazala, da približno 5 odst. zaposlenih ni bilo sposobnih v celoti opravljati svojega dotedanjega dela.

Izhod iz take situacije je bil možen tako, da smo mimo drugih ukrepov sklenili, da se vsem delavcem, ki delajo v neprimerenih delovnih razmerah omogoči aktivna rekreacija za vračanje moči organizmu kot preventivno zdravstvena zaščita.

S to akcijo smo začeli leta 1975 in vsako leto je več delavcev, ki gredo na aktivno rekreacijo v Poreč. Število delavcev je rastle po letih: 1975 — 88 delavcev, 1976 — 80 delavcev, 1977 — 280 delavcev, 1978 — 313 delavcev. S testiranjem več parametrov ob prihodu in odhodu delavcev, ki so bili vključeni v 10 dnevno aktivno rekreacijo je bil potrjen pozitiven vpliv programiranega aktivnega odmora na funkcionalne in delovne sposobnosti organizma.

DRUŽBENA PREHRANA

Z organizirano družbeno prehrano med delom želimo delavcu omogočiti, da bi nadomestil med delom izgubljeno energijo in tako ohranil zdravje, dobro počutje in delovne sposobnosti. V našem obratu družbene prehrane pripravljajo za delavce tople, hladne in dietne obroke. 80 odst. zaposlenih (leto 1978), ki koristijo to možnost organizirane prehrane med delom je relativno dober uspeh, saj se je ta procent zaposlenih iz leta v leto večal.

Naša delovna organizacija pa ne skrbi samo za direktni standard zaposlenih, marveč je vlagala sredstva tudi zunaj podjetja.

Zaposleni v TGA so pomagali pri gradnji bolnišnice, asfaltiranju cest, gradnji domov, šol in drugih objektov v občini. Z vsakoletnimi dotacijami, pa smo skrbeli, da so lahko delovala društva in organizacije, v katerih se udeležujejo naši delavci ali njihovi družinski člani.

Srečni smo lahko, da moremo ob 25-letnici našega podjetja s ponosom naštet kaj vse smo storili za našega delavca, za človeka. Vendar nas to ne sme uspešati. Nasprotno, še z večjo voljo se moramo zagristi v delo, da bi lahko naredili vse, kar nam doslej ni uspelo. To nam ne bo težko, če se bomo vedno zavedali, da delamo za človeka, za svoje bližnje, za nas vse.

Sodelovanje med osnovno šolo Žetale in TGA Kidričevo

Letos poteka 20. leto, odkar ima TGA Kidričevo patronat nad našo šolo. Tovarna in šola sta si oblikovali program medsebojnega sodelovanja. Kakšno pa je to sodelovanje? Tovarna kot proizvajalec nakazuje vsako leto naši šoli denarno pomoč, ki jo šola koristno uporabi. S pomočjo tovarne so se pogoji na šoli izboljšali, posodobili. Stara lesena stranišča so zamenjala nova, higienska, v vse razrede je bila napeljana voda, položene so bile keramične ploščice. Vsako leto kupimo za nakazana sredstva učila, opremljamo šolsko kuhinjo. Denar izkoristimo tudi za pleskanje razredov in sprotna manjša popravila.

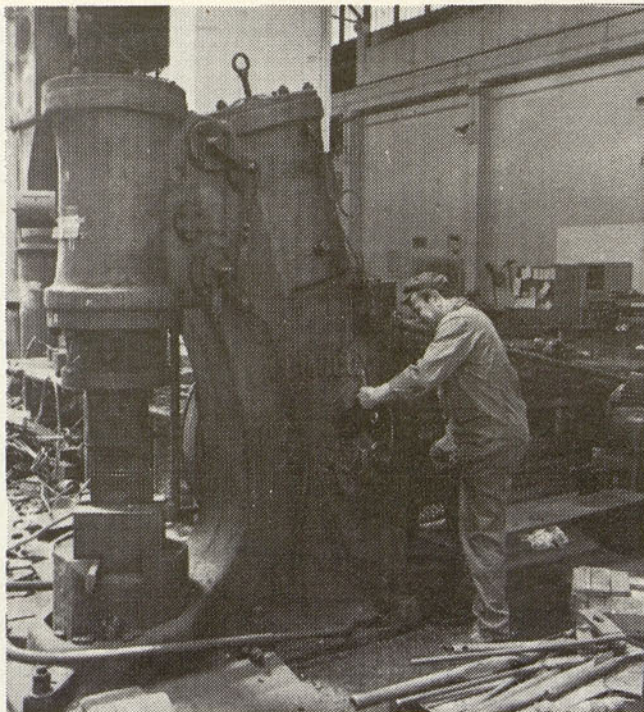
Vsako leto obišče našo šolo delegacija tovarne, ki nam prinese paket dragocenih knjig s tematiko NOB, nekaj knjig za najmlajše, tako, da je naša knjižnica vsako leto bogatejša: redno sprejemamo časopis Aluminij, ki nas seznanja z uspehi, poslovanjem in kuiturnim življenjem tovarne.

Kako se oddolžujemo tovarni? Vsako leto ob tradicionalni prireditvi, 25. maju so predstavniki tovarne naši gostje. Učenci jim pripravijo sprejem, pester kulturni program in majsko kresovanje. S tem dokazujemo, da nam njihova denarna pomoč pomaga, da je naše učnovzgojno delo sodobnejše, čvrstjše in trajnejše. Ob tovarniškem prazniku pa smo učenci njihovi gostje.

Pred nekaj leti so si naši učenci ogledali v Kidričevem dramsko delo mariborskega gledališča, vstopnice je seveda plačala tovarna.

Največja zahvala za vse, kar nam je tovarna darovala, pa je seveda v tem, da so naši učenci marljivi, prizadevni, dobro vzgojeni, da stopajo po poteh napredka in se uspešno vključujejo v družbeno delo. Gotovo bo naši šoli še potrebno dobro sodelovanje s tovarno, saj pogoji za učnovzgojno delo še niso enaki mestnim šolam; še vedno nimamo telovadnice, pa tudi ogrevamo se še na klasičen način. Upamo, da bomo s pomočjo družbe premostili tudi te probleme.

Ker se približuje tovarniški jubilej, želimo vsem mnogo delovnih uspehov in prijateljskega sodelovanja z našo podružnično OŠ Žetale.

Iz kovaške delavnice

Osnovna šola Leskovec

Gričevnat svet s prijetnim podnebjem in sončnimi pobočji, to je svet, ki vabi nazaj, vabi vse tiste, ki množično odhajajo iz Haloz, ker tako zahteva njihov poklic, ker jim kraj ne nudi primerne zaposlitve in vse tiste, ki odhajajo na delo v tujino.

Odhajajo mladi, ki se ponavadi ne vračajo. Pravzaprav se, ampak samo takrat, ko se ne morejo več odpovedati želji, da bi videli domače gozdove, gričevje, poraslo z vinsko trto, sadovnjaki ter z majhnimi, ponekod prav majhnimi koščki skrbno obdelane zemlje, ki rodi le toliko, da se haloški človek prebija in živetari iz dneva v dan, iz leta v leto. In vsako leto mu zariše v čelo rahlo gubo, ki se veča in daljša. Hudo je, a vendar lepo.

Haloški človek je izmučen, roke so žuljave, telo potno. Le redko ima mati čas, da vzame v naročje svojega otroka in mu skoraj ne utegne posvetiti vsaj delček tiste ljubezni, ki jo goji zanj. Za to čudovito matersko čustvo je haloški otrok pogosto prikrajšan. Če mu ga ne odvzame čas, ki ga potrebuje mati za delo, mu ga vzame čas, ki ga sam porabi za šolo. Le-ta je pomembno obdobje ne samo za haloškega, ampak za vsakega otroka.

Toda, če je življenje za haloškega otroka že doma težko, potem velja to tudi za njegovo življenje v šoli.

Haloški otroci obiskujejo osnovno šolo v Leskovcu. Je zelo stara in tudi v njej so otroci za marsikaj prikrajšani. Šola dela nasploh v zelo težkih pogojih. Prva in največja težava je ogrevanje v mrzlih zimskih dneh. Lončene peči še zdaleč ne zadoščajo, da bi se učilnice in učenci v njih ogreli. Premraženi pridejo od doma in taki se tudi vrnejo. Sploh pa imamo tudi učilnic premalo, saj se v zadnjem času vse bolj približujemo oblikam dela v celodnevni šoli s tremi oddelki podaljšanega bivanja. Še vedno nam manjka marsikatero učilo, ki bi izpodrinilo tisti z dolgočasni, enolični ton pouka ... Tudi voda je pereč problem, kajti taka kot je, je neprimerna za uporabo v prehrani, včasih pa je sploh ni.

Pri vseh teh in drugih problemih pa nam veliko pomaga Tovarna glinice in aluminija iz Kidričevega, ki ima patronat nad našo šolo. Z letno dotacijo omogoča uspešno delovanje Pionirske organizacije, šolskega športnega društva in šole nasploh. Za vse to se delavcem tovarne oddolžimo tako, da jih ob pomembnejših praznikih razveselimo in za nekaj trenutkov popestrimo njihovo enolično delo s proslavami, ki jih skrbno pripravimo učenci in učitelji leskovške šole. Seveda se krepko zavedamo, da je naše povračilo zelo skromno in oddolžiti se v pravem obsegu ne bomo mogli nikoli. Smo pa našega sodelovanja zelo veseli.

Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili vsem delavcem Tovarne glinice in aluminija v Kidričevem, saj bi brez njihove velikodušne pomoči v nekaterih dejavnostih težko shajali. Tudi to je namreč eden izmed načinov, zaradi katerega učenci naše šole raje zahajajo v šolo, se raje udeležujejo vseh prostovoljnih dejavnosti, ki jih organizira Pionirska organizacija (s pomočjo enoletne dotacije TGA Kidričevo).

Delavce tovarne še naprej prosimo za njihovo pokroviteljstvo nad našo šolo in obljublamo, da se bomo v bodoče še bolj trudili za uspešno povezavo in prijetno sodelovanje med tovarno in šolo. Prirčna hvala!

Učenci in delavci
OŠ Leskovec

Celodnevna šola v Kidričevem — četrto leto življenja in dela COŠ

V drugem polletju šolskega leta 1974/75 so bile na pobudo CK ZKS v SRS ustanovljene prve celodnevne osnovne šole v Sloveniji. Med temi je bila tudi osnovna šola BORIS KIDRIČ Kidričevo.

V aktivnosti za uvedbo COŠ v Kidričevem so se vključili vsi družbeno-politični dejavniki v občini Ptuj in krajevni skupnosti Kidričevo. S finančnim prispevkom za novo opremo je delovanje celodnevne šole omogočila TGA BORIS KIDRIČ v Kidričevem.

Nove oblike dela v šoli so bili najprej deležni učenci nižje stopnje, to je učenci od 1. do 4. razreda. Ostale razrede smo postopoma vključevali in v lanskem šolskem letu smo zajeli v COŠ vse razrede in oddelke v Kidričevem, kljub nepopolnim pogojem za ta prehod, medtem, ko bo podružnična šola v Lovrencu te pogoje dobila z izgradnjo nove šole.

Življenje in delo celodnevne osnovne šole mora biti tesno povezano z življenjem in delom okolja v KS, posebno pa v OZD in TOZD na področju KS, kjer je šola. Predstavniki staršev, družbeno-političnih organizacij KS in TGA v Kidričevem sodelujejo v organih upravljanja šole. Tovarna je omogočila nekaterim svojim delavcem, da sodelujejo v učno-vzgojnem procesu šole kot mentorji najrazličnejših vzgojno-izobraževalnih dejavnosti. S tem uresničujemo enega osnovnih načel celodnevne šole.

Ker šola ne more vsem učencem COŠ nuditi kosil v šoli, zaradi premajhne kuhinje, potekajo določene aktivnosti s TGA, za ureditev šolske prehrane preko obrata družbene prehrane TGA. Če bomo uspeli ustrezno rešiti ta problem, bomo v veliki meri razbremenili delovne ljudi in starše in omogočili vsem učencem primerno prehrano, saj se trenutno več kot 100 učencev hrani doma v času odmora za kosilo.

V bodoče želimo popestriti tudi sodelovanje z mladinsko organizacijo v TGA, saj je dosedanje delovanje sicer dobro, vendar preveč priložnostno.

Šola v Kidričevem s podružnično šolo v Lovrencu na Dr. polju po svojem delovnem programu opravlja več nalog, kot jih je interesna skupnost za vzgojo in izobraževanje preko svobodne menjave dela programirala. Te dodatne naloge so: ekskurzije, šola v naravi ter vsakoletna srečanja prijateljstva v okviru šestnajstih jugoslovanskih šol. Te dodatne naloge so doslej bremenile starše otrok in šolo.

Za novo srednjeročno obdobje programiramo, da bi tudi dejavnosti kot so: šola v naravi, ekskurzije, učbeniki za učence, delovanje šolskih športnih društev in testiranje šolskih novincev prišle v program občinske izobraževalne skupnosti, saj se bomo sicer morali dodatno dogovarjati s starši učencev in TOZD, kjer so starši zaposleni, ali pa bomo prisiljeni učence osiromašiti za dejavnosti, ki imajo zelo velik vzgojni in izobraževalni pomen.

Zelo dobro sodelovanje šole in TGA beležimo na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite. V letošnjem letu bomo skušali to sodelovanje še popestriti, saj smo v svojem programu predvideli delovanje novega gasilskega krožka, saj smatramo, da bomo z vzgojo najmlajših lahko sčasoma tudi v naselju Kidričevo prišli do prostovoljnega gasilskega društva.

Uspešno delo šole je ozko povezano z dobrim sodelovanjem delavcev šole, staršev, družbeno-političnih organizacij v KS in TOZD na področju KS.

Nova samoupravna organiziranost šole, daje vse možnosti, da se proces podružbljanja vzgoje in izobraževanja razmahne ter, da dobi samoupravno odločanje zunanjega okolja šole na svojem pomenu. S skupnimi, združenimi močmi smo sposobni rešiti prav vse, je dejal tov. Tito na nedavnem obisku v Kosovu in to nam naj bo vodilo tudi za bodoče skupno usklajeno delo na področju vzgoje in izobraževanja v naši krajevni skupnosti.

Četrto stoletje obratovanja

Srečni smo, ker v tem mesecu praznujemo značajni jubilej — 25-letnico našega obratovanja in se spominjamo na tiste težke dni gradnje naše tovarne, ki je trajala več kot sedem let. Takrat smo se zavedali, da gradimo velikana — giganta aluminijске industrije v naši socialistični Jugoslaviji.

Zavedali smo se, da giganta na dravskem polju pomeni boljši jutrišnji dan ne le za tiste, ki bodo v tem velikemu zaposleni, ampak tudi za vse hitrejši razvoj naše domovine. Teško je danes po tolikih letih govoriti o tema kako je potekala takratna gradnja naše sedanje tovarne (ki je žal zelo zastarela na nekaterih področjih in v obratih), kljub temu pa bomo brez dvoma z zadovoljstvom proslavili jubilej četrto stoletnega obstoja tega aluminijškega giganta.

Vemo, da se je vse pravzaprav zgodilo tistega jesenskega dne 9. oktobra 1954, ko smo imeli v naši tovarni slovesnost, ki je veliko pomenila, saj smo prav tistega dne dobili prve tone aluminija iz dvajsetih peči, ki so pod vodstvom domačih in tujih strokovnjakov zelo dobro prestale prvo težko preizkušnjo, ki je v celoti uspela in dala vedeti, da je na pohodu nova epoha v proizvodnji aluminija v Sloveniji oziroma v Jugoslaviji.

Razumljiva je bila radost, ob takratnem pogledu na prve tone aluminija iz naše tovarne za vse tiste, ki so bili takrat prisotni, je bila enkratna, za vse ostale pa je zelo pomembna. Prav takrat ob pogledu na prve tone svetleče kovine je marsikdo od tistih, ki so mnogo prestali v težki izgradnji tega giganta, pozabil na vse tiste težke dni gradnje in je bil vesel, ker je njegov trud rodil lep uspeh. Seveda je razumljivo, da je bil to le preizkus in, da je dejansko tovarna pričela obratovati 21. novembra 1954, ko je res bila svečano in uradno predana v obratovanje. To je bila zares ena izmed največjih svečanosti tistega časa in ena izmed največjih slovesnostih v takratnem Strnišču, saj se je tovarna imenovala »Tovarna glinice in aluminija STRNIŠČE«. Kako je prišlo do poznejšega imena tovarne glinice in aluminija »BORIS KIDRIČ« Kidričevo pa vemo vsi.

Ustavimo se z nekaj vrsticami pri tem, kaj imamo danes in kako delamo. Vsi vemo, da se trudimo, po naših močeh, da nam je že v mnogočem: tehnologija zastarela, da take elektrolize kot jo imamo mi v hali »A« ne delujejo več nikjer v Evropi (morda, jaz točno ne vem) in, da smo se prav zato odločili za boljši izhod in sicer za modernizacijo ali bolje rečeno gradnjo nove elektrolize, ki bi naj res bila sodobna in uspešna. To je naša največja želja ob jubileju in naši trnjevi poti, ki smo jo prehodili, vsaj tisti, ki smo

tukaj od samega začetka obratovanja, da ne govorim o tistih, ki so to tovarno tudi gradili, saj prav njim pripada naše največje priznanje in zahvalnost, ki je res v teh vrsticah mnogo, mnogo preskromna.

Čeprav bo naše praznovanje tovarniškega praznika letos potekalo nekoliko drugače, kot v prejšnjih letih, saj praznujemo 25-letnico obratovanja naše tovarne, pa kljub temu ne smemo pozabiti tudi na naš osrednji praznik — rojstvo — oziroma obletnico rojstva naše nove socialistične Jugoslavije — DNEVA REPUBLIKE. Tudi ta praznik bomo prav gotovo svečano proslavili, tako v znamenju našega tovarniškega jubileja, kot tudi v znamenju letošnjih partijskih in Titovih jubilejev.

Ta naš praznik bomo skupaj proslavljali že šestindesetletno po osvoboditvi. To pa je letnica, ki je v izgradnji naše socialistične samoupravne Jugoslavije ne gre prezreti, nikoli pa pozabiti. Uspehi in rezultati dela v vseh teh letih, ki so jih ustvarile naše delavske roke — naš delavski razred, ne morejo v pozabo, ampak so nam vsem lahko le v vzpodbudo za bodoče še bolj aktivno in uspešno delo.

Če nas vse skupaj večjejo spominja na težke dni gradnje naše tovarne — saj vemo v kakšnih okoliščinah se je gradila in smo na vse to ponosni, potem moramo biti enako ponosni na vsa tista težka prestana leta, v katerih se je ustvarjala in rodila naša nova demokratična federativna Jugoslavija. Oba praznika nam naj bosta povsem enako pristrčna in iskrena v želji, da bi kljub dosedanjim in novim predstoječim težavam v naši DO in v naši domovini bili tudi v bodoče kos vsem oviram, tako v nadaljnji izgradnji naše DO, kot tudi v obrambnih pripravah za svobodno socialistično samoupravo in miroljubno Jugoslavijo in to TITOVO in našo Jugoslavijo.

Srečno praznovanje vsem delavcem v naši DO, vsem občanom naše KS in občine ter želja za mnogo let življenja našega dragega tovariša TITA!

Vsem delavcem in njihovim družinam ob obeh praznikih mnogo sreče in zadovoljstva ter mnogo uspeha v življenju želim tudi osebno kot tudi v imenu uredniškega odbora »ALUMINIJA«.

»SREČNO PRAZNOVANJE!«

France MEŠKO

Nova stanovanjska četrt v Ptuj, kjer domuje precej naših delavcev

Iz laboratorija

Omara